

DAUGAVPILS BŪVniecības TEHNIKUMS

Natālija NAGLE, Ārija ŠUMEIKO,
Aļona ŅIKITINA, Liene BRIEDE,
Natalja GOLUBEVA, Natālija ANDREJEVA,
Gunta ŠUKUROVA, Tatjana IVANOVA

**TEKSTPRATĪBAS ATTĪSTĪBAS VEICINĀŠANA
LATVIEŠU, ANGLŪ UN VĀCU VALODAS
STUNDĀS PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS
IESTĀDĒ**

**PRAKTISKĀ PIEREDZE:
DARBA LAPAS UN KOMENTĀRI**

Apstiprināts Daugavpils Būvniecības tehnikuma Metodiskās padomes sēdē 2020. gada 8. septembrī, protokols nr. 1.

Drelinga, E. red. *Tekstpratības attīstības veicināšana latviešu, angļu un vācu valodas stundās profesionālās izglītības iestādē: praktiskā pieredze: darba lapas un uzdevumi.* – Daugavpils: Daugavpils Būvniecības tehnikums, 2020. - 70 lpp.

DAUGAVPILS BŪVNICĪBAS TEHNIKUMS

Jātnieku iela 87, Daugavpils, LV-5410

Brīvības iela 3, Dagda, Dagdas nov., LV-5674

1. maija iela 16, Ludza, Ludzas nov., LV-5701

P. Miglinīka iela 34A, Ludza, Ludzas nov., LV-5701

“18”, Višķu tehnikums, Višķu pag., Daugavpils nov., LV-5481

Grāmata ir iecerēta kā praktisks palīgs skolotājiem organizējot tekstpratības attīstības veicināšana latviešu, angļu un vācu valodas stundās profesionālās izglītības iestādē. Te ir atrodamas teorētiskas atziņas un darba lapas, kurās nākamie apdares darbu tehniķi, ēku būvtehniķi, automehāniķi, ceļu būvtehniķi, interjera dizaina speciālisti, inženierkomunikāciju tehniķi, arhitekta palīgi apgūst tekstpratību. Grāmatā apkopots latviešu valodas un literatūras skolotāju: Natālijas Nagles, Ārijas Šumeiko, Aļonas Ņikitinas, Guntas Šukurovas, angļu valodas skolotāju: Lienes Briedes, Nataljas Golubevas, Tatjanas Ivanovas, vācu valodas skolotājas Natālijas Andrejevas pieredzes materiāls.

Recenzente:

Daugavpils Universitātes Humanitāro un sociālo zinību institūta Ilgtspējīgas izglītības centra vadītāja, profesore Dzintra Iliško

Maketētājs:

Jānis Drelingš

Vāka dizaina autore:

Zaiga Pettere

© Natālija Nagle, Ārija Šumeiko, Aļona Ņikitina, Liene Briede, Natalja Golubeva, Natālija Andrejeva, Gunta Šukurova, Tatjana Ivanova, 2020

SATURS

IEVADS	4
--------------	---

1. Natālija Nagle. KAS IR TEKSTPRATĪBA?	5
---	---

2. Natālija Nagle. TEKSTPRATĪBAS ATTĪSTĪŠANA UN PILNVEIDE PEDAGOGISKAJĀ PROCESĀ PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒ .	8
3. TEKSTPRATĪBAS VEIDOŠANA LATVIEŠU VALODAS UN LITERATŪRAS STUNDĀS	10

Ārija Šumeiko

3.1. Teksts. Aktuālas sienu dizaina tendences	10
3.2. Teksts. Ceļu būvtehnika profesijas apraksts	12
3.3. Teksts. ES vērtība	14
3.4. Teksts. Muzikālā banka	16
3.5. Teksts. Motora uzbūve	18
3.6. Teksts. Māra Zālīte	19
3.7. Teksts. Dvēseļu putenis (grupu darbs)	21
3.8. Teksts. Daugavpils cietoksnis (grupu darbs)	22
3.9. Teksts. Latvijas dizaina izglītība	24

Gunta Šukurova

3.10. Funkcionālie valodas stili. Dzimumu līdztiesība sabiedrībā	26
3.11. Teikums. Pārdomas par mākslu	27
3.12. Teikums. Pienenīte	28

Aļona Nikitina

3.13. Kombinētais darbs. Auto	30
3.14. Kombinētais darbs. Galdniecība	32
3.15. Teksts. Koka karkasa māju būvniecība	34
3.16. Teksts. Akmens kāpnes	34
3.17. Teksts. Laukakmeņi	35

Natālija Nagle

3.18. Teksts. Intervija (sarunvalodas stils)	36
3.19. Teksts. Dzīvespriecīgais vakarēdiens	39
3.20. Teksts. Visa dzīva radībiņa	41
3.21. Teksts. Brīnumu diena	43
3.22. Teksts. Kā mācīties par būvnieku? (publicistiskais stils)	44
3.23. Teksts. Arhitektūras konkursi Latvijā (zinātniskais stils)	45
3.24. Teksts. Māju apkārtne un ēku izvietojums (zinātniskais stils)	47

4. TEKSTPRATĪBAS VEIDOŠANA ANĢĻU VALODAS STUNDĀS	49
---	----

Tatjana Ivanova

4.1. Text. Masonry	49
--------------------------	----

Natalja Golubeva

4.2. Text. Installing sod	51
---------------------------------	----

Liene Briede

4.3. Text. Interior design	54
4.4. Text. Bio-architecture	56
4.5. Text. Plumbing systems	58
4.6. Text. Heating systems	59
4.7. Text. Construction	60
4.8. Text. Building materials	63

5. TEKSTPRATĪBAS VEIDOŠANA VĀCU VALODAS STUNDĀS	65
--	----

Natālija Andrejeva

5.1. Text. Kfz Mechatroniker	65
------------------------------------	----

6. ATBILDES	68
ATSAUKSME	69

IEVADS

21. gadsimts ir globalizācijas un datorizācijas laikmets, kad ikvienam cilvēkam ir iespēja dažu minūšu laikā izveidot jaunu saskarsmi jebkurā pasaules malā ar jebkuru sarunas biedru, taču tas nav iespējams, ja cilvēks nepārzina vismaz vienu valodu un nespēj jēgpilni uztvert to, ko viņam saka vai raksta. Turklāt, dzīvojot sabiedrībā, cilvēks visu laiku atrodas saskarsmes aprītē, tāpēc viens no sociāliem un socializācijas elementiem, neapšaubāmi, ir lasīšana. Lasīšanu var raksturot, kā sociālu fenomenu, kas zināmā mērā vieno cilvēci: līdz 90% informācijas cilvēks iegūst lasot – lasot grāmatas, žurnālus, blogus¹. Tas nozīmē, ka sekmīgai komunikācijai ir vajadzīga teiktā vai rakstītā teksta izpratne.

Valodu un komunikācijas metodiskajā komisijā pedagogi vienojās par tekstpratības veidošanās veicināšanas iespēju apkopošanu. Metodiskās komisijas vadītāja Natālija Nagle grāmatā piedāvā iespēju: 1) iepazīties ar tekstpratības jēdzienu metodiskajā un zinātniskajā literatūrā; 2) analizēt tekstpratības veidošanas veicināšanas īpatnības profesionālās izglītības iestādē; 3) sistematizēt iegūtās zināšanas. Savukārt, pedagogi: Natālija Nagle, Ārija Šumeiko, Aļona Ņikitina, Gunta Šukurova, Liene Briede, Natalja Golubeva, Tatjana Ivanova un Natālija Andrejeva, piedāvā risinājumus, kā iegūtās zināšanas iespējams pielietot praktiskajā darbā, strādājot ar topošajiem apdares darbu tehniķiem, ēku būvtehniķiem, automehāniķiem, ceļu būvtehniķiem, interjera dizaina speciālistiem, inženierkomunikāciju tehniķiem. Apkopotās darba lapas var tikt izmantotas individuālajam un grupu darbam latviešu, angļu un vācu valodas stundās.

¹ Lasītāju motivēšana. Apmācību kurss. (2008) Valsts aģentūra "Kultūras informācijas sistēmas" 104 lpp. [Tiešsaiste] [Skatīts 2019. gada augustā] <http://www.kis.gov.lv/download/Las%C4%ABt%C4%81ju%20motiv%C4%93%C5%A1ana.pdf>

1. KAS IR TEKSTPRATĪBA?

Jauna pieeja izglītībā ir balstīta uz iepriekšējos gados izstrādātajām izmaiņām mācību saturā, nodrošinot tādu mācību procesu, kas dotu iespēju izglītojamajiem pašizpausties, būt radošiem, spējīgiem strādāt komandā, tas ir, sadarboties, spēt analizēt un kritiski vērtēt informāciju, akcentējot caurviju prasmju nozīmi, veidojot viņos vēlmi izglītoties visu mūžu un risināt dzīves izaicinājumus. Tādējādi par izglītības pamatmērķi ir uzskatāms lietpratīgs izglītojamais. Lietpratība jeb kompetence ir indivīda spēja kompleksi lietot zināšanas, prasmes un paust attieksmes, risinot problēmas mainīgās reālās dzīves situācijās. Tā ir spēja adekvāti lietot mācīšanās rezultātu noteiktā kontekstā². Tā ir arī spēja valodu prasmīgi lietot saziņā, neatkarīgi no valodas mācību programmas apguves formālajā izglītībā³. Lietpratīgs izglītojamais vispirms ir izaicinājums pedagogam – viņam jāatrod tādi mācību paņēmieni, metodes, iespējas un veidi, lai izglītojamie viņa vadībā, balstoties uz iepriekš zināmo, varētu atklāt jaunu pasauli sev. Kad par mācību procesa dominanti ir kļuvis izglītojamais, tas ir, izglītība ir skolēncentrēta, pedagogam ir jābūt gatavam paradigmas maiņai, nezaudējot nekā no jau sasniegtā, vien bagātinoties tālākā pašizglītībā⁴. Savukārt dzimtās valodas apguvē pedagogam ir jāatlasa teksti darbam, kas atbilstu viņa pedagoģiskajai kompetencei un programmas prasībām, padarot mācīšanās procesu lietpratīgu, attīstot izglītojamo komunikatīvo un sociokultūras, valodas un mācīšanās kompetenci.

Nevienas valodas mācīšanās nav iespējama bez darba ar tekstu, kurā savijas gan spēja atpazīt rakstīto vārdu, gan simbolu uztvere, kā arī saprašana, izprašana un izteikšana ar skaņām, vārdiem un teikumiem. Būtiska šajā gadījumā ir lasītprasme, tas ir, māka atveidot skaņas ar burtiem, savienot burtus vārdos, uztvert, izprast, analizēt un novērtēt rakstītu tekstu, apzināties lasīšanas mērķi un izvēlēties atbilstošu lasīšanas veidu, ievērojot lasītāja kultūru.⁵ Vēloties sasniegt lasīšanas mērķi, ir jāizvēlas arī atbilstoša lasīšanas stratēģija, proti, pārskatīšana, caurskatīšana vai detalizētā lasīšana. Jebkurā gadījumā lasīšana ir apzināts process, kuru shematiski varētu attēlot šādi: mehāniskā lasīšana → izprasta lasīšana → apzināta lasīšana, kad tiek izprasts teksta saturs, autora izteiktā galvenā doma un izveidota sava attieksme pret izlasīto. Līdz ar to lasīšana ir saprotama kā informācijas, zināšanu ieguves un darbības instrukcijas apguves veids, kā arī intelektuāla izklaide.

Lasīšana sākas ar vārda pareizu atpazīšanu, kad uzmanība galvenokārt tiek pievērsta pareizai lasīšanai un burtu un skaņu attiecību ievērošanai. Turpinās process jau kā psiholingvistiska darbība, koncentrējoties uz jēgas uztveri, bet turpmāk – orientējoties uz teksta lasīšanas mērķi, novērtējot to un paužot savu attieksmi pret to. Attīstoties skolēna apziņai, teksta lasīšana pārtop par intelektuālu darbību, saistoties ar iekšējās runas attīstību. Mūsdienās, digitālās tehnikas gadsimtā, lasīšana galvenokārt ir informācijas ieguve, kam noder jebkura veida teksts, jo tiek vērtēts, cik plaša informācija tekstā ir sniegta un cik lielā mērā tā ir noderīga. Lasot tekstu zināšanu ieguvei, tiek realizētas visas trīs lasīšanas stratēģijas, koncentrējoties uz detalizētu lasīšanu un cenšoties iegaumēt izlasīto. Ne mazāk svarīga ir teksta, kā darbības instrukcijas izpratne – no tā nereti ir atkarīga pareiza uzdevuma veikšana, it īpaši eksāmenu laikā. Ja skolēns vēlas iegūt plašākas zināšanas, iedziļināties pētāmajā jautājumā vai lietderīgi pavadīt brīvo laiku, lasīšana kļūst par viņa intelektuālo izklaidi. Kaut arī mūsdienu jaunatne samērā maz lasa, tomēr grāmatu lasīšana bieži vien ir tā nodarbe, kas sekmē jaunā cilvēka dzīves nostājas un uzskatu veidošanos.

Pedagogam, kas ir tā saucamās X paaudzes pārstāvis, ir jāstrādā ar mileniāļu paaudzi, kuras pārstāvji brīvi operē ar tehnoloģijām un kuriem ir svarīgs savs “es”⁵ vai arī Z paaudzi (dzimuši 2001-2012) un pat Alpha paaudzi (dzimuši pēc 2013.gada) jeb “digitālajiem mazuļiem”, kas prasa no skolotāja pavisam citu pieeju un attieksmi, turklāt ņemot vērā arī to, ka tikai 40% mileniāļu uzskata,

² Izglītība mūsdienīgai lietpratībai: mācību satura un pieejas apraksts (2017) 72 lpp. [Tiešsaiste] [Skatīts 2019. gada augustā]
<https://www.izm.gov.lv/images/aktualitates/2017/Skola2030Dokuments.pdf>

³ Skujiņa, V., Anspoka, Z., Kalnbērziņa, V., Šalme, A. (2011). Lingvodidaktikas terminu skaidrojošā vārdnīca. Rīga, LVA, Latviešu valodas institūts.

⁴ Laiveniece, D. (2011). Darbs ar tekstu un tekstveide latviešu valodas mācībās. Ar mūsdienu acīm uz klasiskām lietām: saturs un metodika. Rīga, LVA, 30.-55. lpp. [Tiešsaiste] [Skatīts 2019. gada augustā]
http://maciunmacies.valoda.lv/images/Maci/Par_latviesu_valodas_apguvi/TAGAD_1.2018_web_small.pdf

⁵ Rubene, Z. Kas ir “Millenium” paaudze un cik tai ir svarīga izglītība. (19.02.2018) [Tiešsaiste] [Skatīts 2019. gada augustā]
<https://www.delfi.lv/calis/jaunumi/kas-ir-millennium-paaudze-un-cik-tai-ir-svariga-izglitiba.d?id=49759665>

ka izglītība ir nozīmīga. Lai arī kopumā izglītība šai paaudzei ir svarīga, taču tiek uzsvērts tās sniegto reālajā dzīvē izmantojamo kompetenču aspekts⁵. Tātad svarīgas ir iegūtās kompleksās prasmes un iemaņas, kas sekmēs jauniešu karjeras iespējas. Tāpēc jaunajā izglītības koncepcijā ir ieviests jauns jēdziens tekstpratība, kas ir plašāks par lasītprasmi vai teksta izpratni un ir prasme lasīt tekstu un saskatīt dziļāko jēgu, kontekstu, ko teksts ietver sevī⁶. Tekstpratība projektā Skola2030⁷ tiek skatīta kā starppriekšmetu modulis un ietver gan darbu ar tekstiem un tematiem, drāmu, gan arī IT lietojumu un vizualizāciju, kā arī sekmē mācīšanos mācīties, sacensību garu un regulāru novērtējumu un monitoringu⁸.

21. gadsimtā tekstpratība ir nozīmīga daudzējādā ziņā – tā palīdz atrast vajadzīgo, iegūt informāciju, saprast teksta dziļāko būtību, kontekstu, kā arī apzināt tos draudus, kurus teksts var saturēt, īpaši digitālajā vidē. Izglītība ir samērā konservatīva, pedagogi parasti ir vecākās paaudzes cilvēki, tāpēc mūsdienu skolā lasīšanai un tekstpratības apguvei būtu sniedzami teksti, kas:

- saistoši un interesanti jaunajai paaudzei;
- zinātniski, sistēmiski un ticami;
- sniegtu informāciju par tagadnes norisēm dažādās dzīves jomās;
- iepazīstinātu mācāmos ar dažādu laiku daiļliteratūru, bagātinot cilvēka emocionālo dzīvi, veidotu prasmi līdzpārdzīvot;
- ietvertu informāciju par karjeras iespējām;
- būtu saistīti ar nākotnes darba sfēru;
- atrodami dažādos formātos;
- radītu paraugu savu tekstu veidošanai, tas ir, nodrošinātu tekstveides iemaņu iegūvi;
- kļūtu par lingvokulturoloģiskās informācijas avotu;
- informētu par cilvēka patību, viņa attiecībām ar citiem un pasauli;
- paplašinātu lasītāja redzesloku u.tml.

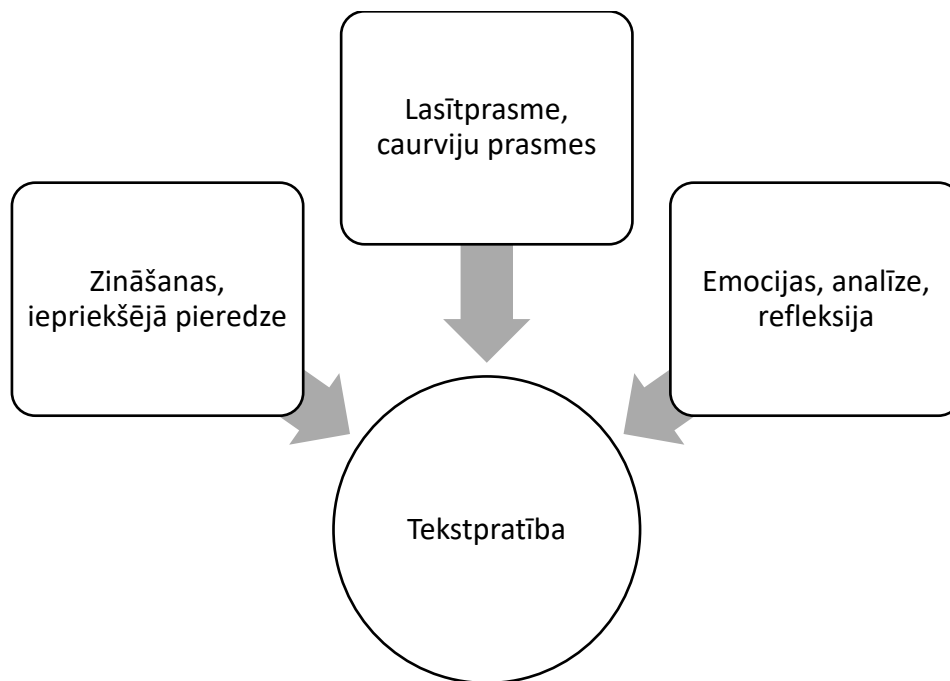
Strādājot ar šāda veida tekstiem, jaunieši iemācās saskatīt ne tikai virspusēju informāciju, bet spēj saskatīt teksta uzbūvi, atrast tekstā iekļauto galveno domu, izprast autora mērķi un tā saikni ar lasītāju, iemācās jēgpilni uztvert norādījumus un izpildīt tos, uztvert valodu kā sistēmu, kurā katrs elements ir nozīmīgs, kā arī izmantot iegūtās prasmes un iemaņas savu tekstu veidošanai un saziņai, apgūstot tekstā ietverto kultūrinformāciju un iepriekšējo paaudžu pieredzi. Tas stimulētu arī jaunā cilvēka mācīšanos mācīties, analizēt, novērtēt un sintezēt spēju. Šajā sakarā būtu efektīvi izmantojamas dažas mūsdienu jauniešu saskarsmes tendences, proti, pētījumos ASV ir konstatēts, ka nopietnu ziņu uztverei jaunieši labprāt izmanto tekstu, bet īsziņas raksta tikai savām vajadzībām⁹; šī parādība norāda uz tekstu pilnvērtīgas izmantošanas iespēju pedagogiskajā praksē mūsdienu skolā.

⁶ Valodu mācību joma. Jautājumi mācību satura veidotājiem. [Tiešsaiste] [Skatīts 2019. gada augustā] <https://www.skola2030.lv/single-post/2019/02/05/Valodu-m%C4%81c%C4%ABbu-joma-Jaut%C4%81jumi-m%C4%81c%C4%ABbu-satura-veidot%C4%81jiem>

⁷ <https://www.skola2030.lv/lv/skolotajiem/izglitibas-pakapes/vidusskola>

⁸ Lazdiņa, (2018). 23. Lazdiņa, S. (2018). Mācību joma: valodu mācība. Priekšlikumi mācību jomā. [Tiešsaiste] [Skatīts 2019. gada augustā] <https://www.youtube.com/watch?v=W78eGRafZm8>

⁹ Gabre, A., Zanda Rubene: Digitālie zīdaiņi mūsu vidū ir īstenība. Neatkarīgā Rīta Avīze, 24.08.2018. [Tiešsaiste] [Skatīts 2019. gada augustā] <https://nra.lv/latvija/255323-zanda-rubene-digitalie-zidaini-musu-vidu-ir-isteniba.htm>

1. attēls. Tekstpratības jēdziena veidošanās struktūra.

Tekstpratība ir komplicēta prasme, kura ietver dažādas cilvēka zināšanu sfēras, pieredzi, radošās darbības dimensijas, to ietekmē viņa kultūras pieredze, vide, spēja saprast utt. (skat. 1.2.1. att.). Tās attīstība ir permanents process visā mūža garumā, kas nepārtraukti pilnveidojas un papildinās, radot tajā pašā laikā atgriezenisko saikni un sekmē pašpilnveidi. Tekstpratības kompetence nav mehāniska parādība, tā ir cieši saistīta ar cilvēka domāšanas spējām, viņa radošumu, tā nosaka visas darbības un rīcību tajā vai citā gadījumā, kad nozīmīga ir izglītojama asociatīvā domāšana, viņa spēja atklāt tekstā tieši nepateikto – zemtekstu, simbolus, nozīmes pārnēsumu¹⁰. Lasot tekstu un iedziļinoties tā saturā, analizējot to, skolēns pamana sakarības, kas citiem varbūt nebija saskatāmas, tādējādi veidojot secinājumus no sīkiem, paša atrastajiem pierādījumiem. Šāda pieeja teksta uztverei bagātina jaunieša iztēli, rāda viņa spēju imagināri uztvert pasauli, tēlaini domāt, jau A. Einšteins ir izteicies, ka “zināšanas ir ierobežotas, bet iztēle iekļauj visu pasauli”¹¹. Savukārt, attīstot tekstpratības kompetenci, jauniešs būs spējīgs izprast sevi un savu garīgo pasauli, veidojot savus, tikai sev raksturīgos tekstus, tas ir, apgūstot un pilnveidojot tekstveidni. Viena no būtiskākajām problēmām, šķiet, saistās ne tik daudz ar skolēnu spējām, bet gan vēlmi un vajadzību radoši, bieži spontāni izpausties – radoši rakstīt vienmēr un visur. Nevis, lai kļūtu par atzītiem profesionāliem rakstītājiem/rakstniekiem, bet gan lai spētu uztautīt un iepazīt savu iekšējo potenciālu, dvēseles un gara dzīvi, to attīstīt¹¹. Līdz ar to būtisks ir jautājums par to, kā attīstīt tekstpratību.

¹⁰ Laiveniece, D. (2011). Darbs ar tekstu un tekstveide latviešu valodas mācībās. Ar mūsdienu acīm uz klasiskām lietām: saturs un metodika. Rīga, LVA, 30.–55. lpp. [Tiešsaiste] [Skatīts 2019. gada augustā]
http://maciunmacies.valoda.lv/images/Maci/Par_latviesu_valodas_apguvi/TAGAD_1.2018_web_small.pdf

¹¹ Kuduma, A. (2011). Radošā rakstīšana: problēmas un risinājumi. Ar mūsdienu acīm uz klasiskām lietām: saturs un metodika. Rīga: LVA, 56.–80. lpp.

2. TEKSTPRATĪBAS ATTĪSTĪŠANA UN PILNVEIDE PEDAGOĢISKAJĀ PROCESĀ PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒ

Vispārējās vidējās izglītības standartā ir uzsvērtā komunikatīvā, valodas un sociokultūras kompetence¹², kas nav sasniedzama bez tekstpratības, kura tiek attīstīta visos skolas mācību posmos. Iepazīstot valodas struktūru – fonoloģiju, grafoloģiju, leksiku, gramatiku stilistiku – izglītojamaais iegūst tās zināšanas, kas nepieciešamas komunikatīvajam valodas lietojumam. Jaunā Vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmeta “Latviešu valoda” standarta veidotāji tekstpratību un tekstveidi skata atsevišķā sadaļā, kuras pamatā ir vairākas nostādnes:

- tekstpratības jēdziena definēšana un izpratne;
- teksts kā reproduktīvi uztverama valodas vienība, tās daudzveidīgums;
- teksts kā produktīvi veidojama valodas vienība;
- tekstu atšķirība modalitātes ziņā;
- mācību tekstu un izklaides tekstu šķiršana¹³.

Šāda veida nostādnes ir svarīgas 21. gadsimtā, ievērojot, ka jaunieši pašlaik daudz vairāk raksta, nekā runā, līdz ar to tieši digitālie teksti, IT var kļūt par potenciālu materiālu valodas mācīšanai un apguvei. D. Laiveniece uzsver, ka “šāda tekstu apguves digitalizēšanās norāda uz visai radikālu valodas lietošanas paradumu maiņu, ko ir ietekmējušas un nodrošina mūsdienu tehnoloģijas, globālais tīmeklis, iespēja ar vienas ierīces un dažu klikšķu palīdzību aizsniegt visu pasauli”.

2018. gada 22. novembra vebināra materiālā “Mācīties latviešu valodu kopā ar skolēniem” S. Lazdiņa ir plaši izklāstījusi jēdziena tekstpratība būtību, uzsverot, ka tā ir prasme:

- padziļināti uztvert jebkuras modalitātes tekstu, kas izteikts gan vārdiem, gan arī ar shēmām, attēliem, tabulām u. c. gan drukātā, gan digitālā formātā;
- saprast teksta “galveno domu un nianšes tiešā vai netiešā veidā izteiktas”;
- refleksija par izlasīto un tā iekļaušana sava paša pieredzē¹⁴.

Lai tekstpratība kļūtu par apgūtu prasmi, skolēnam ir jāprot atrast svarīgāko informācijā, pārfrāzēt to, kā arī veikt pierakstus; jāprot raksturot personu, notikumu, parādību vai procesu; jāiegūst prasmes fiksēt un apzināt problēmu; jāiegūst iemaņas veidot secinājumus, kopsavilkumu; un skaidrot jaunus vārdus un terminus, apgūt pareizrunu, aktivizēt iegaumēšanu. Profesionālās izglītības iestādēs valodas (tostarp tekstpratības) apguvei ir zināma specifika, proti, uz profesionālajām mācību iestādēm nāk izglītojamie ar atšķirīgu valodas prasmes līmeni, jo līdz tam ir mācījušies gan pamatskolās ar latviešu valodu, gan mazākumtautību skolās, tāpat profesionālās izglītības ieguves procesā vairāk stundu ir atvelēts speciālajiem priekšmetiem, līdz ar to, mācot valodu profesionālās izglītības iestādē, ir respektējama profesionālā orientācija, kas liek skolotājam mācīties kopā ar audzēkņiem. Saistībā ar nākamo profesiju profesionālo skolu audzēkņiem ir būtiska komunikatīvās kompetences attīstīšana, jo turpmākajās darba gaitās viņiem būs jākomunicē ar klientiem, pasūtītājiem, kolēģiem utt. Tieši tāpēc latviešu valodas mācību procesu būtu mērķtiecīgi organizēt tā, lai tas norisinās dialogiskā formātā, proti, piedāvāt tematiski vienotas komunikatīvās situācijas, kuru laikā starp skolēniem notiek komunikatīvā mijiedarbība,

¹² Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu, mācību priekšmetu standartiem un izglītības programmu paraugiem. MK noteikumi Nr. 281. Rīga 21.05.2013. [Tiešsaiste] [Skatīts 2019. gada augustā] <https://likumi.lv/doc.php?id=257229>

¹³ Laiveniece, D. (2018). Latviešu valodas mācību saturs laiku laikos. Ko? Cik? un vai vispār? Žurnāls Tagad 2018.g. 1.nr. 73.–90. lpp. [Tiešsaiste] [Skatīts 2019. gada augustā] http://maciunmacies.valoda.lv/images/Maci/Par_latviesu_valodas_apguvi/TAGAD_1.2018_web_small.pdf

¹⁴ Lazdiņa, S. (2018). Mācīties latviešu valodu kopā ar skolēniem. [Tiešsaiste] [Skatīts 2019. gada augustā] https://www.youtube.com/watch?v=2k_qV89AOZg

no vienas puses, un vienlaicīgi viņi izzina un apgūst valodas likumus un normas, tās bagātās stilistiski žanriskās iespējas, no otras puses¹⁵.

Strādājot profesionālās izglītības iestādē, ir būtiski izvēlēties tādu pieeju, kas nodrošinātu valodas kompetences attīstīšanu, tajā pašā laikā pilnveidojot izglītojamo valodas zināšanas. Šajā gadījumā svarīga ir pareizas pieejas izvēle, kuru nosaka valodas mācību saturs, sasniedzamais rezultāts, mutiskās darbības veids, izglītojamo mērķi, vajadzības, zināšanu un prasmi līmenis, mācību līdzekļi u.tml. A. Vulāne un M. Gavriļina (2011) iesaka profesionālās izglītības iestādē izmantot funkcionālo pieeju, kuras mērķis ir attīstīt saziņas spēju dažādās darba un dzīves situācijās. Lingvodidaktiķes uzskata, ka "šāda pieeja ir nepieciešama, lai lingvāli izglītotu izglītojamos, lai neatkārtotu pamatskolā mācīto, lai "izlīdzinātu" skolēnu latviešu valodas zināšanas un prasmes"¹⁶, jo, kā jau bija minēts, grupās ir audzēkņi ar dažādu valodas zināšanu līmeni. Izmantojot komunikatīvo pieeju, pedagogs nodrošina valodas uztveri atbilstoši komunikatīvajām funkcijām, kuru realizēšanai ir izmantojamas dažādas gramatiskas formas, nozīmes, sintaktiskās struktūras, kuras atrodamas atbilstošajos tekstos. Strādājot ar tekstu un orientējoties uz komunikāciju, arī gramatika ir mācāma funkcionāli, tas ir, tā, lai audzēknis spētu gramatiski pareizi veidot saziņai atbilstoši funkcionējošo izteikumu. Lai to sekmīgi īstenotu, ir jāsaprot teksti, jāprot tie analizēt un vērtēt.

¹⁵ Latviešu valodas mūsdienīga apguve profesionālajā izglītībā (2013) Rīga, LU. 205 lpp.

¹⁶ Gavriļina, M., Vulāne, A. (2011). Latviešu valodas gramatika funkcionālā aspektā. Skolotāja garāmata.

https://profizgl.lu.lv/pluginfile.php/34096/mod_resource/content/0/A.Vulaane_M.Gavrilina_LVGFA/AVMG_Skolotaji_funkgramatika_1_1_.pdf

3.1. Teksts. Aktuālas sienu dizaina tendences

Vārds, uzvārds Grupa Datums

1. Lasi tekstu un liec pieturzīmes izceltajā rindkopā!

Jaunas krāsas zemei atnes ne tikai gadalaiki. Stilu un krāsu toņus ietekmē arī mode. Piemēram, vasaras mēnešos tā ienes spilgtas un kontrastiem bagātas krāsas. Līdzīgi modei mainās arī telpu interjers. Tas prasa vairāk drosmes, izvēloties krāsas, formas un rakstus. Tā, piemēram, aksesuāriem jau kādu laiku modē ir svītras. To zinot, dizaineri iet vēl soli tālāk un iesaka eksperimentēt un rotaļāties ar krāsām, veidojot svītrainu sienu krāsojumu.

Var kombinēt spilgtus krāsas akcentus ar nomierinošām baltām virsmām vai vienkrāsainām mēbelēm. Piemēram sienas pamattonim ideāli piemērota rozā modes krāsa. Uz tās spilgti izceļas un uzmanību piesaista tādas skaidri izteiktas ģeometriskas formas kā svītras riņķi un kvadrāti. Uz baltas pamatnes uzkrāsotie spilgtie toņi izskatās iespaidīgāk un ļoti labi iekļaujas telpas stilistikā. Sienu dizaina radīšanā liela nozīme ir krāsas kvalitātei. Izmantojot kvalitatīvi augstvērtīgo tīrā akrila krāsu remontētās telpas sienas ilgi saglabās savu svaigumu un priecēs mājokļa iemītniekus.

Telpu krāsošanai, kā arī apmēbelēšanai un dekorēšanai vajadzīga tikai drosmē. Rozā krāsas siena, neierasta dizaina krēsls vai piemērotas spilgtas krāsas paklājs piešķir dzīvojamās telpas interjeram īpašu pievilcību. Ja vēl izdodas piemeklēt atbilstošus aksesuārus, tad tumšie ziemas mēneši mājā vispār nav jūtami. Ko jūs vēl gaidāt? Ķerieties klāt!

(M. Kurcs "Iekšējās apdares darbi")

2. Izraksti no teksta sintaktiskās konstrukcijas:

2.1. iespraudumu;

.....
.....

2.2. vienlīdzīgus teikuma locekļus;

.....
.....

2.3. divdabja teicienu;

.....
.....

2.4. vispārinošo vārdu un vienlīdzīgus teikuma locekļus;

.....
.....

2.5. palīgteikumu.

.....
.....

3. Izraksti no teksta morfoloģiskos valodas līdzekļus (piemērus):

3.1. saliktenis;

.....

.....

.....

3.2. apstākļa vārds;

.....

.....

.....

3.3. nekārtnais darbības vārds;

.....

.....

.....

3.4. darbības vārds pavēles izteiksmē;

.....

.....

.....

3.5. daudzskaitļa 2. personas vietniekvārds.

.....

.....

.....

4. Uzraksti 5 teikumus, kādā krāsā būs Tavas istabas sienas, pamato!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2. Teksts. Ceļu būvtechnika profesijas apraksts

Vārds, uzvārds Grupa Datums

1. Lasi tekstu un veic norādītos uzdevumus!

Darba saturs:

Ceļu būvtechniķis izpilda uzdotos ceļu un satiksmes pārvadu būvniecības un remonta darbus, kā arī vada ceļu uzturēšanas darbus.

Ceļu būvtechniķis seko, lai būvdarbi tiktu veikti atbilstoši projekta un būvnormatīvu prasībām, kā arī lai darbu izmaksas iekļautos apstiprinātajā būvdarbu tāmē. Viņš atbild par izmantoto būvmateriālu atbilstību apstiprinātajam būvniecības vai remonta projektam, seko būvmateriālu piegādes norisei un būvmateriālu kvalitātei, kā arī organizē to novietošanu un uzglabāšanu.

Lai nodrošinātu ceļu uzturēšanas darbus, ceļu būvtechniķis plāno gan ikdienas, gan ilgtermiņa darba uzdevumus ceļu strādniekiem, kā arī pārbauda darbu izpildes kvalitāti un uzskaita paveikto. Tāpat viņš uzrauga, lai strādniekiem būvobjektā tiktu nodrošināti atbilstoši sadzīves apstākļi, piemēram, būtu telpas, kur pārgērbties un atpūsties. Viņš vada nelielu, piemēram, piecu strādnieku, brigādi, un viņa pārziņā ir konkrēti ceļi.

Ceļu būvtechniķis aprēķina nepieciešamos materiālus, piemēram, smilts un sāls maisījuma daudzumu noteiktam ceļa posmam (kaisīšanai ziemā) vai to, cik ceļa zīmju nepieciešams atjaunot. Viņš izlemj, kāda tehnika, instrumenti, aprīkojums būs vajadzīgi konkrēta darba veikšanai. Piemēram, vienojas ar citu struktūrvienību, lai norīko greideri ceļa nomaļu planēšanai (nolīdzināšanai), divus strādniekus norīko apsekot konkrētu ceļa posmu – izskalojumu pēc spēcīgiem nokrišņiem, trīs strādniekus – noņemt un aizvietot ar pagaidu zīmēm bojātās ceļazīmes un pārkrāsot barjeras.

Ziemas periodā ceļu būvtechniķis pēc iepriekšējas vienošanās dežurē tā sauktajā ziemas dienestā, kad visu diennakti jāseko laika apstākļiem un ceļu un tiltu seguma stāvoklim. Ziemas dienesta dežurants ar datora starpniecību seko meteoroloģiskā dienesta ziņojumiem un ceļa seguma kontroles staciju rādījumiem. Ja uz seguma veidojas apledojums, viņš norīko smilts un sāls maisījuma kaisītāju nokaisīt ceļu un tiltus.

Ceļu būvtechniķis sagatavo būvatļaujas un tehniskos noteikumus darbiem valsts autoceļu zemes nodalījuma joslā, uzskaita satiksmes intensitāti, reģistrē vietējas nozīmes ceļu pieslēgumus pie valsts autoceļiem.

Darbā pielietojamie instrumenti/aprīkojums:

Ceļu būvtechniķis darbā lieto biroja tehniku, piemēram, datoru, printeri, kopēšanas iekārtu, tālruni. Būvdarbos viņš lieto ruleti mērīšanai, nivelieri, latas, bloknotu, būvprojektu, sakaru līdzekļus, piemēram, rāciju, kā arī automašīnu.

Darba apstākļi:

Ceļu būvtechniķis strādā gan ārā, gan biroja tipa telpās, astoņu stundu darba dienu. Vasaras sezonā, kad virknei darbu ir labvēlīgāki laika apstākļi, piemēram, ceļu asfaltbetona segas ieklāšanai, ceļu būvtechniķis strādā ilgāk. Viņš var arī strādāt maiņu darbu pēc iepriekš saskaņota grafika, piemēram, ja ir īpašs būvdarbu grafiks, kā arī ziemas dienestā.

Darba iespējas:

Ceļu būvtechniķis var strādāt gan valsts, gan privātos ceļu un tiltu būvniecības, remonta un uzturēšanas uzņēmumos.

(https://www.nva.gov.lv/karjera/index.php?cid=10&mid=118&mode=prof&pr_id=548)

2. Sameklē tekstā norādītos morfoloģiskos valodas līdzekļus! Aizpildi tabulu!

Saliktenis		Apstākļa vārds	
Lietvārds		Saiklis	
Darbības vārds nenoteiksmē		Īpašības vārds	
Personas vietniekvārds vsk. 3. personā		Skaitļa vārds	
Prievārds		Apstākļa vārds	
6. deklinācijas lietvārds		Nekārtnais darbības vārds	

3. Sameklē tekstā norādītos sintaktiskos valodas līdzekļus! Aizpildi tabulu!

Sintaktiskais valodas līdzeklis	Piemērs no teksta
Iespraudums	
Vienlīdzīgi teikuma locekļi	
Iestarpinājums	

4. Izraksti no teksta:

4.1. vienkāršu paplašinātu teikumu;

.....

.....

4.2. saliktu pakārtotu teikumu!

.....

.....

3.3. Teksts. ES vērtība

Vārds, uzvārds Grupa Datums

1. Lasi tekstu un veic norādītos uzdevumus!

Personīgais tēls – nākotnes kapitāls, ko varat veidot jau šodien!

Personiskais tēls jeb šīnī gadījumā zīmols ir ne vien izskats un stils, bet arī reputācija, kas iemantota no sadarbības partneriem, kolēģiem un, iespējams, sabiedrības kopumā.

Labā izglītība vai bagātīga darba pieredze ir kritēriji, kas ir svarīgi, izvēloties darbiniekus, taču nav noslēpums, ka labu darbinieku kļūst arvien vairāk, tāpēc nav mazsvarīgs arī indivīda unikalitātes aspekts – dzīvē, uz papīra un internetā. Mūsdienās ikviens no mums ir zīmols – cits spožāks, cits mazāk spožs – un gudrie to veido apzināti un ļoti rūpīgi.

Pirmais, kas būtu jāsaprot, domājot par savu tēlu, ir izejas punkts jeb – kā bijušais Valsts prezidents Valdis Zatlers reiz teica – kas es esmu?, jo katram no mums dzīvē ir vairākas lomas: mājās – sieva, vīrs, dēls, māsa, tēvs utt.; darbā – kolēģis, padotais, priekšnieks utt.; iespējams, vēl citas lomas daudz kur citur. Šīs dažādās lomas rada iekšējo tēlu, veido komunikāciju, attieksmi, kā arī veido tēlu, kuru redz citi.

Rakstnieks Džordžs Bernards Šovs ir teicis: “Dzīve nav sevis meklēšana, bet sevis veidošana.” Sava tēla radīšana citu acīs. Tāpēc tad, kad ir skaidras visas lomas, ir jāsaprot sava pievienotā vērtība katrā no lomām. Vērtības katrā no lomām var atšķirties atbilstoši ieguldītajam laikam, darbam un emocionālajai komponentei. Ir jāmeklē izcelt tās parādības un īpašības, arī panākumus, kas jūs padara unikālu, un ap tām ir jābūvē sava tālākā vērtība. Tad, kad liekas, ka jautājums kas es esmu? ir atbildēts un lomas un vērtības ir skaidras, būtu jāsaprot, kā jūs un jūsu vērtības izjūt citi. Ātrākais (un viens no nozīmīgākajiem) veids, kā to izdarīt, ir iegūglēt savu vārdu.

Mārketinga speciālists Zigurds Zaķis apgalvo, ka tēla un profesionālās reputācijas (varam to saukt arī par personisko zīmolu) nozīme ir liela, profesionālo servisu segmentā – radošajās nozarēs, jurisprudencē, medicīnā, konsultēšanā – pat milzīga.

Amerikas gigantuzņēmuma “Amazon” dibinātājs Džefs Bezoss ir pateicis ļoti precīzi: “Tavs brends ir tas, ko cilvēki par tevi saka, kad tevis nav telpā.” Tāpēc tas, ko jūs sakāt, kā izturaties, kā uzvedaties, kā domājat un arī kā izskatāties, ir svarīgs iesaists, ko cilvēki paturēs prātā. Daudzi sevi nenovērtē, un daudzi sevi vērtē pārāk augstu, tāpēc svarīgi ir saprast, kur un kāda ir jūsu unikālā vērtība.

(pēc interneta materiāliem)

2. Uzraksti atbildi “Kas es esmu?”!

.....

.....

.....

3. Raksturo savas lomas!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6.1. Reputācija -

6.3. *Komunikācija* -

6.4. Pievienotā vērtība –

6.5. Märketings -

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

3.4. Teksts. Muzikālā banka

Vārds, uzvārds Grupa Datums

1. Lasi tekstu un liec pieturzīmes!

1. Noslēdzies “Muzikālās Bankas 2019” pirmās kārtas balsojums līdz ar to noskaidrotas **15 fināla dziesmas** kas turpina sacensību par 20 jubilejas gada vērtīgākās popa un roka dziesmas titulu Latvijas Radio 2 aptaujā “Muzikālā Banka”.

2. Prieks ka šogad finālā redzēsīm “Muzikālās Bankas” debitantus kas iespējams tiks sarosīties mūsu aptaujas “vecajiem bukiem”.

3. Protams neiztiksim bez “grandiem” - tautā mīlētākajiem mūziķiem.

4. Kā jau jubilejas gadā piedien, esam parūpējušies lai arī pasākuma otrā daļa būtu īpaši spilgta un iespaidīga. Nevaru sagaidīt svētku tikšanos Daugavpilī stāsta Latvijas Radio 2 galvenais satura redaktors **Kaspars Mauriņš**.

5. Līdz **23. janvārim** interneta balsojums turpinās un klausītāji ir aicināti atdot savu balsi par mīļāko dziesmu lai noteiktu vietu secību kādā sarindosies gada labākās dziesmas pirms finālšova **1. februārī**.

6. Kopā ar klausītājiem šogad dziesmas vērtē profesionāla un starptautiska “Muzikālās Bankas” ekspertu padome kurā piedalās komponists **Jānis Lūsēns** dziedātāja un vokālā pedagoģe **Ieva Kerēvica** ģitārists komponists un Latvijas Mūzikas akadēmijas pasniedzējs **Kaspars Zemītis** kordirģents **Ints Teterovskis** operdziedātāja **Kristīne Zadovska** mūzikas grupas Auļi un studijas Lauska vadītājs **Kaspars Bārbals** dīdžejs elektronikas un vinila plašu skrečošanas mākslas meistars **DJ Monsta** biedrības “Latvijas Mūzikas eksports” izpilddirektore **Agnese Cimuška Rekke** Igaunijas Radio 2 galvenā redaktore TV personība un mūzikas pētniece **Maarja Merivoo – Parro** un Lietuvas Radio LRT mūzikas žurnālists **Ramūnas Zulnys**.

7. Jau ziņots ka “Muzikālā Banka 2019” finālšovs notiks **1. februārī plkst 19:00 Daugavpils Olimpiskajā centrā**.

8. Tiešraidē finālšovu varēs dzirdēt LR2 un redzēt LTV1 kanālā.

9. Visi aptaujas “Muzikālā Banka 2019” finālisti saņems mākslinieka Armanda Jēkabsona darinātās piemiņas veltes.

10. “Muzikālā Banka” ir Latvijas Radio 2 radio šovs kurā jau 20 gadus ar klausītāju balsojumu tiek noteiktas vērtīgākās un mīlētākās pašmāju dziesmas.

11. Latvijas Radio 2 ēterā “Muzikālā Banka” skan trīs reizes nedēļā – otrdienās un ceturtdienās plkst. 14:05 un sestdienās no plkst. 12:10.

12. Ar klausītāju balsojumu tīmekļa vietnē www.muzikalabanka.lv tiek noskaidrotas nedēļas mēneša un gada vērtīgākās popa un roka dziesmas.

13. “Muzikālās Bankas” aptauja ik gadu noslēdzas ar vērienīgu apbalvošanas ceremoniju kurā piedalās to dziesmu izpildītāji kuru darbi no radio klausītāju puses tiek novērtēti visaugstāk.

14. Pateicoties Daugavpils pilsētas finansiālam atbalstam “Muzikālās Bankas” noslēguma ceremonija jau otro gadu notiks Daugavpils Olimpiskajā centrā.

(<https://latvijasradio.lsm.lv/lv/lr2/raidijumi/muzikala-banka/>)

2. Formulē teksta tematu!

.....

3. Uzraksti teksta mērķi un raksturo tā aktualitāti!

3.1. Mērķis

.....

.....

3.2. Aktualitāte

.....

.....

.....

4. Aizpildi tabulu!

Valodas līdzeklis		Piemērs no 1. uzd. teksta
Morfoloģiskais	īpašvārds	
Leksiskais	svešvārds	
Sintaktiskais	divdabja teiciens	

5. Uzraksti 4 saliktus teikumus, kuros Tu pastāstītu savam draugam par šo pasākumu!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

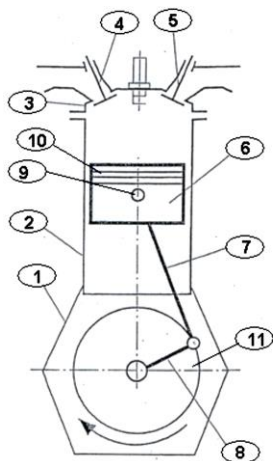
.....

3.5. Teksts. Motora uzbūve

Vārds, uzvārds Grupa Datums

1. Izlasi tekstu! Nosaki un uzraksti tekstam atbilstošo valodas funkcionālo stilu!

Iekšdedzes virzuļmotorā siltumenerģijas pārvēršanai mehāniskajā enerģijā izmanto kloķa-klaņa mehānismu, kurš sastāv no cilindra (2), cilindra galvas (3), kartera vāceles (1), virzuļa (6), virzuļa pirksta (9), virzuļa gredzeniem (10), klaņa (7), kloķvārpstas (8) un spararata (11).

2. attēls. Kloķa-klaņa mehānisms: 1 – cilindru blokkarteris; 2 – cilindrs; 3 – cilindru galva; 4 – ieplūdes vārsts; 5 – izplūdes vārsts; 6 – virzulis; 7 – klanis; 8 – kloķis; 9 – virzuļa pirksts; 10 – virzuļa gredzeni; 11 – kloķvārpsta.

Kloķa klaņa mehānisms uzņem gāzu spiedienu, kas rodas cilindrā, sadegot darbmaisiņumam, pārveido virzuļa taisnvirziena kustību kloķvārpstas griezes kustībā.

Degmaisiņuma vai gaisa ieplūdi cilindrā un atgāzu izplūdi no cilindra veic sadales mehānisms ar ieplūdes 4 un izplūdes 5 vārstiem.

Degmaisiņumu sagatavo motora barošanas sistēma. Otto motoros darbmaisiņumu aizdedzina ar aizdedzes sveici no aizdedzes sistēmas.

Dīzeļmotorā degviela uzliesmo, saskaroties ar karsto gaisu. Ikvienam iekšdedzes motoram ir dzesēšanas, eļļošanas un iedarbināšanas sistēmas.

(Z. Miķelsons, V. Pīrs. Spēkratu konstrukcijas)

2. Nosaki teksta valodu raksturojošās pazīmes, izrakstot katram valodas līdzeklim vienu piemēru!

Valodas līdzekļi		Piemērs
Leksiskie	automehānikas termini	
	svešvārdi	
Morfoloģiskie	lietvārdi	
	skaitļa vārdi	
	darbības vārdi	
	salikteņi	
Sintaktiskie	stāstījuma teikums	
	divdabja teiciens	
	palīgteikums	
	vienlīdzīgi teikuma locekļi	

3.6. Teksts. Māra Zālīte

Vārds, uzvārds Grupa Datums

1. Lasi tekstu un veic uzdevumus!

2019. gada 16. novembra pēcpusdienā, klātesot filmas galvenajai varonei, uzņemšanas komandai, rakstnieces ģimenei, draugiem, domubiedriem un Tukuma iedzīvotājiem, Tukuma kultūras namā aizvadīta Latvijas Televīzijas dokumentālās filmas “Māras pusē. Dzejniece un rakstniece Māra Zālīte” pirmizrāde.

Režisore Zita Kaminska un scenārija autore Ilze Strenga dokumentējušas Māras Zālītes dzīvi viena gada laikā, esot viņai blakus ikdienā, norāda LTV.

Pirmizrādi atklāja filmas galvenās varones un radošās komandas uzruna. Māra Zālīte sanākušajiem atklāja, ka šī ir pirmā reize, kad viņa kādu žurnālistu ielaidusi tik tuvu privātajā telpā – līdz šim nevienam nav bijusi iespēja tik tuvu ielūkoties Māras ģimenes vidē un ieraudzīt viņu savā vissargātākajā un mīļākajā vidē.

Tomēr, kā uzsvēra gan pati Māra, gan filmas uzņemšanas komanda – stāsts nav par privātumu vai tā pārkāpšanu. Tāpat – tas nav klasisks biogrāfisks stāsts.

Māra Zālīte uzrunu teica svētku nedēļas noskaņās – viņa aicināja novērtēt to, kas mums ir šodien, un izprast savas valsts brīvības un neatkarības vērtību.

“Lolosim savu tēvzemi, centīsimies darīt, ko katrs varam tās labā,” aicināja Māra.

“Paldies Dievam, ka mums ir šāda iespēja godāt un cienīt šī laika cilvēkus. Tā ir vislabākā iespēja, ko mums dod sabiedriskā televīzija. Tas ir tik, tik ļoti nozīmīgi!” gandarījumu par iespēju veidot filmu par Māru Zālīti savā uzrunā pauda Ilze Strenga.

Māra Zālīte daudziem ir simbols – Atmodas un atgūtas brīvības, inteligences un ideālu. Viņa ir daudz runājusi par citiem, vērtējusi un spriedusi par procesiem, viņa rakstījusi par to, kas viņu veidojis, tomēr par to, kāda ir Māra Zālīte ikdienā un kā ir tur – Māras pusē, runāts ir maz.

Filmās veidotājus vilināja iespēja ieraudzīt dzejnieci tuvu – dokumentēt mirklī, kad rodas dzejolis.

Dzejniece filmā atklāj, kādas sajūtas viņai raisa simboliskais pienākums būt sabiedrības modinātājai. Tāpat Māra ļauj ieskatīties gan viņas teātra sajūtās un domās, gan atklāj savu “bestselleru” – grāmatu “Pieci pirksti” un “Paradīzes putni” – tapšanas stāstus.

Viņas pienākums bija uzrakstīt saviem mazbērniem par dzimtas piedzīvoto izsūtījumā Sibīrijā. Ģimene ir arī rakstnieces miers un spēks, un iespēja diskutēt ar lielajiem bērniem vai rotaļāties ar mazbērniem ir Māras oāze. Filmā sajūtams gan Māras Zālītes viedums, gan spēks, gan arī sievišķība un emocionālais trauslums. Tajā pašā laikā filma ir arī atgādinājums turēties pie pamatvērtībām – ģimenes, tautas, savas valsts.

Latvijas Televīzijas dokumentālo filmu veidojusi režisore Zita Kaminska, scenārija autore Ilze Strenga, operatori Aldis Šēnbergs, Jānis Dzilna un Normunds Pavlovskis, montāža – Ģirts Ģermanis, skaņu režija – Diāna Pāvilsone. Producenti – Ieva Rozentāle, Artis Dobrovolškis.

(<https://www.la.lv/mara-zalite-lolosim-savu-tevzemi-centisimies-tas-laba-darit-ko-katrs-varam>)

2. Uzraksti, kuram valodas funkcionālajam stilam atbilst šis teksts?

.....

3. Teksta izceltajā daļā nosaki vārdšķiras!

Māra		Zālite		uzrunu	
teica		svētku		nedēļas	
noskaņās		viņa		aicināja	
novērtēt		to		kas	
mums		ir		šodien	
un		izprast		savas	
valsts		brīvības		un	
neatkarības		vērtību			

4. Uzraksti 3 saliktus teikumus, iekļaujot tajos literatūras un kultūras balsta frāzes!

4.1. Māra Zālīte, latviešu dzejniece un rakstniece;

.....

4.2. M. Zālītes romāns “Pieci pirksti”;

.....

4.3. pamatvērtības - ģimene, tauta, valsts

.....

5. Uzraksti savas pārdomas par M. Zālītes teikto: "Lolosim savu tēvzemi, centīsimies darīt, ko katrs varam tās labā!"!

[illegible]

3.7. Teksts. Dvēseļu putenis (grupu darbs)

Filma "Dvēseļu putenis" atspoguļo latviešu tautas cīņu par neatkarību un to, ka Latvijas valsts esamība nav pašsaprotama. Filma izved cauri vēsturiskajiem notikumiem, padarot tos par personīgo pieredzi.

Vēsturiska kara drāma pēc strēlnieka Aleksandra Grīna romāna "Dvēseļu putenis" motīviem ved 100 gadus senā pagātnē. Sešpadsmitgadīgais Artūrs dodas strēlniekos un kopā ar draugiem cīnās par brīvību – pat tad, kad neviens nezina, kurā pusē tā meklējama. Saviļņojošais stāsts ļauj skatītājam pieaugt kopā ar Artūru un jaundibināto Latvijas valsti, vērojot dzīvi ierakumos zēna acīm, pašai izlēdzīgi stājoties pretī ienaidniekam, meklējot īstu mīlestību un mācoties novērtēt brīvības cenu.

Filma pirmizrādi piedzīvoja 2019. gada 8. novembrī.

"Novēlu, lai tā kļūst par ikgadēju tradīciju – svinēt valsts svētkus, skatoties "Dvēseļu puteni". Šis stāsts, kuru savā izcilajā romānā iemūžinājis strēlnieks Aleksandrs Grīns un kuru šodien no sava skatu punkta iemūžinām mēs, ir jāzina ikvienam: Latvija nav radusies tukšā vietā! Filma ir vērienīga vēstures stunda katram Latvijas iedzīvotājam un ikvienam skatītājam visā pasaulē, kurš interesējas par vēsturi ne tikai kā skaitļu un faktu hronoloģiju, bet arī kā cilvēces piedzīvojumu un pieredzi. Šī filma apliecina latviešu nesalaužamo spītu, dzimtenes mīlestību un varonību un būs interesanta visiem," komentē filmas režisors Dzintars Dreiberģis.

Lomās: Oto Brantevics (Artūrs Vanags), Grēta Trušīņa (Marta), Mārtiņš Vilsons (vecājs Vanags), Rēzija Kalniņa (māte), Jēkabs Reinis (Miķelsons), Gatis Gāga (Konrāds), Raimonds Celms (Edgars Vanags), Renārs Zeltiņš (Spilva), Vilis Daudziņš (Sala), Ieva Florence (Mirdza), Ģirts Krūmiņš (Mirdzas tēvs) un citi.

[\(https://www.lv100.lv/programma/kalendars/filma-dveselu-putenis/\)](https://www.lv100.lv/programma/kalendars/filma-dveselu-putenis/)

1. grupa

1.1. izrakstīt no pēdējās rindkopas filmas varoņus un pārveidot vsk. A. locījumā;

1.2. izskaidrot vārdu savienojumu brīvības cena;

1.3. brīvais raksts "Latvija nav radusies tukšā vietā".

2. grupa

2.1. izrakstīt no pēdējās rindkopas filmas varoņus un pārveidot vsk. D. locījumā;

2.2. izskaidrot vārdu savienojumu romānā iemūžinājis;

2.3. brīvais raksts "Latvija nav radusies tukšā vietā".

3. grupa

3.1. izrakstīt no pēdējās rindkopas aktieru vārdus un uzvārdus un pārveidot vsk. A. locījumā;

3.2. izskaidrot vārdu savienojumu pieaugt kopā ar Artūru;

3.3. brīvais raksts "Latvija nav radusies tukšā vietā".

4. grupa

4.1. izrakstīt no pēdējās rindkopas aktieru vārdus un uzvārdus un pārveidot vsk. D. locījumā;

4.2. izskaidrot vārdu savienojumu no sava skatu punkta;

4.3. brīvais raksts "Latvija nav radusies tukšā vietā".

3.8. Teksts. Daugavpils cietoksnis (grupu darbs)

Daugavpils cietoksnis ir unikāls valsts nozīmes arhitektūras un kultūrvēstures piemineklis, kura platība ir vairāk nekā 150 ha. Daugavpils cietoksnis ir pēdējais bastionu tipa cietoksnis pasaulē. Skatoties no putna lidojuma, cietoksnis atgādina saules, zvaigznes, bruņurupuča vai pat sikspārņa formu. Mūsdienās tas ir viens no Daugavpils populārākajiem apskates objektiem.

Ne mazāk nozīmīga ir arī cietokšņa iekšējā apbūve, kurā līdz mūsdienām ir saglabājušās 80 ēkas, tās savukārt savieno ar 10 ielām, kurām doti to vēsturiskie nosaukumi. Lielākā daļa no šīm ēkām saglabājušās cietoksnī no 19. gs. Pēdējos gados cietoksnī restaurētas vairākas ēkas, piemēram, Ūdens paceļamā ēka, kur tagad atrodas Daugavpils cietokšņa Kultūras un informācijas centrs, kā arī darbojas cietokšņa pārvalde, kādreizējā cietokšņa Komandanta pārvaldes māja, kurā izvietojusies Latgales reģiona policijas pārvalde, kādreizējais Artilērijas arsenāls, kurā izvietojies Daugavpils Marka Rotko mākslas centrs. Tāpat arī ir restaurēti vieni no cietokšņa četriem vārtiem – Nikolaja vārti, kas atzīti par 2014. gada labāko restaurāciju Latvijā, koka tilts, kas savienoja Nikolaja vārtus un 1. krasta luneti, kordegardi, kā arī pati kordegardes ēka.

Cietoksni 1810. gadā sāka celt Krievijas impērijas armija, lai stiprinātu Krievijas impērijas rietumu robežas, gatavojoties karam ar Napoleonu. Cietokšņa celtniecības plānu izstrādāja inženierpulkvedis J. Hekelis, celtniecībā tika nodarbināti arī apmēram 2000 apkārtnes iedzīvotāju, tādējādi kopējais skaits bija apmēram 12 000 vīru, kas intensīvi divās maiņās cēla cietoksni. Pēc krievu-franču kara 1814. gadā atsākās celtniecības darbi, te līdz pat Pirmajam pasaules karam uzturējās un strādāja Krievijas impērijas armijas garnizoni. Kopumā te varēja uzturēties līdz 6000 cilvēku. 1920. gadā cietoksnī izvietojās Latvijas armijas 4. Zemgales divīzijas 3 kājnieku – 10. Aizputes, 11. Dobeles un 12. Bauskas pulki, kā arī viens vieglās artilērijas pulks. 1940. gadā Daugavpils cietoksnī izvietojās Sarkanās armijas vienības. Otrā pasaules kara laikā tilta nocietinājumā (kreisajā Daugavas krastā) tika ierīkots Ebreju geto ar apmēram 14 000 ieslodzīto no visas Daugavpils apkārtnes. Cietokšņa teritorijā tika ierīkota arī padomju karagūstekņu nometne. No 1948. gada līdz 1994. gadam cietokšņa teritorijā darbojās Daugavpils Kara aviācijas inženieru skola. Arī mūsdienās te dzīvo vairāk nekā 1000 cilvēku, tas ir viens no pilsētas dzīvojamajiem rajoniem.

Mūsdienās cietoksnis strauji attīstās un ik gadu piesaista arvien vairāk tūristu gan no Latvijas, gan arī ārvalstīm. Aktīvi notiek turpmāko cietokšņa attīstības projektu izstrāde, tiek pielikts daudz pūļu, lai cietoksni padarītu pēc iespējas sakoptāku un tā apmeklētājiem arvien pievilcīgāku un interesantāku. Cietoksnis kļuvis par populāru ģimeņu pastaigas un dažādu foto sesiju vietu.

Cietoksnī ik gadu notiek arī vairāki nozīmīgi pasākumi. Ik gadu cietoksnī tiek rīkoti dažādi Muzeju nakts pasākumi, atzīmēti cietokšņa vēsturē nozīmīgi datumi, cietoksnis piedalās arī Eiropas Kultūras mantojuma dienu pasākumos. 2015. gadā cietoksnī tika ieviesta jauna tradīcija – Kara vēstures rekonstrukcijas klubu festivāls "Dinaburg 1812", kura laikā cietokšņa apmeklētājiem ir iespēja vērot rekonstruētu Lielās Franču armijas uzbrukumu cietoksnim un Krievijas impērijas armijas centienus cietoksni ienaidniekiem neatdot. Tāpat pasākuma laikā ir iespēja piedalīties dažādās atrakcijās, kas veltītas gan bērniem, gan pieaugušajiem. Sīkāku informāciju par cietokšņa vēsturi, tā uzbūvi, populārākajām apskates vietām un nākotnes vīziju, kā arī plānotajiem pasākumiem jūs varat iegūt Daugavpils cietokšņa Kultūras un informācijas centrā, Nikolaja ielā 5. Te cietokšņa apmeklētāji var saņemt gida pakalpojumus, bukletus, cietokšņa tūristu kartes, kā arī iepazīties ar nelielu vēstures ekspozīciju un Mērtrauku ekspozīciju. Aktīvās tūrisma sezonas laikā apmeklētājiem ir atvērta arī kordegardes ēka.

(<https://www.visitdaugavpils.lv/turisma-objekts/daugavpils-cietoksnis/>)

1. grupa

- 1.1. atrodiet informāciju par ēkām, kuras ir Daugavpils cietoksnī;*
- 1.2. izrakstiet no teksta 1. rindkopas lietvārdus, nosakot to dzimti, skaitli, locījumu un deklināciju;*
- 1.3. katrs uzrakstiet saliktu sakārtotu teikumu par Daugavpils cietoksni, lai veidotos loģisks stāstījums!*

2. grupa

- 2.1. atrodiet informāciju par iestādēm, kuras ir Daugavpils cietoksnī;*
- 2.2. izrakstiet no teksta 2. rindkopas skaitļa vārdus, grupējot divos stabiņos (skaitļus rakstīt ar vārdiem);*
- 2.3. katrs uzrakstiet vienkāršu paplašinātu teikumu par Daugavpils cietoksni, lai veidotos loģisks stāstījums!*

3. grupa

- 3.1. atrodiet informāciju par to, kā un kad tika būvēts cietoksnis;*
- 3.2. izrakstiet no teksta 4. rindkopas darbības vārdus, nosakot skaitli, personu, laiku;*
- 3.3. katrs uzrakstiet saliktu pakārtotu teikumu par Daugavpils cietoksni, lai veidotos loģisks stāstījums!*

4. grupa

- 4.1. atrodiet informāciju par pasākumiem, kas mūsdienās notiek cietoksnī;*
- 4.2. izrakstiet no teksta 5. rindkopas īpašības vārdus, nosakot to dzimti skaitli, locījumu un salīdzināmo pakāpi;*
- 4.3. uzrakstiet 2 stāstījuma, 2 jautājuma, 2 izsaukuma teikumus par Daugavpils cietoksni, lai veidotos loģisks stāstījums!*

3.9. Teksts. Latvijas dizaina izglītība

Vārds, uzvārds Grupa Datums

1. Izpēti tabulā ietverto informāciju un veic uzdevumus!

Līmeņi	Mākslas / dizains		Tehnoloģijas	Arhitektūra / vides dizains	Menedžments / tirgzinības
Doktora studijas Doktora grāds	Latvijas Mākslas akadēmija		Rīgas Tehniskā universitāte	Rīgas Tehniskā universitāte Latvijas Lauksaimniecības universitāte	Latvijas Kultūras akadēmija
Akadēmiskā izglītība Maģistra grāds 2. līmeņa profesionālā augstākā izglītība Profesionālā maģistra grāds	Latvijas Mākslas akadēmija	Baltijas Starptautiskā akadēmija Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija	Rīgas Tehniskā universitāte	Rīgas Tehniskā universitāte Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskola RISEBA Latvijas Lauksaimniecības universitāte	Latvijas Kultūras akadēmija Banku augstskola
Akadēmiskā izglītība Bakalaura grāds 2. līmeņa profesionālā augstākā izglītība Profesionālā bakalaura grāds	Latvijas Mākslas akadēmija	Latvijas Universitāte Liepājas Universitāte Daugavpils Universitāte Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija Ekonomikas un kultūras augstskola Baltijas Starptautiskā akadēmija	Rīgas Tehniskā universitāte	Rīgas Tehniskā universitāte Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskola RISEBA Latvijas Lauksaimniecības universitāte	Latvijas Kultūras akadēmija Banku augstskola
1.līmeņa profesionālā augstākā izglītība Koledžas	Latvijas Kultūras akadēmijas Latvijas Kultūras koledža		PIKC Rīgas Tehniskā koledža	Rīgas Celtniecības koledža	Latvijas Kultūras akadēmijas Latvijas Kultūras koledža Banku augstskolas Uzņēmējdarbības koledža

Profesionālā vidējā izglītība PIKC – profesionālās izglītības kompetences centri Vidusskolas	PIKC Rīgas Dizaina un mākslas vidusskola PIKC Liepājas Mūzikas, mākslas un dizaina vidusskola PIKC Nacionālā mākslu vidusskola (Jaņa Rozentāla Mākslas skola) PIKC Rīgas Mākslas un mediju tehnikums PIKC Ogres tehnikums PIKC Daugavpils Dizaina un mākslas vidusskola Saules skola PIKC Daugavpils Būvniecības tehnikums Valmieras mākslas vidusskola PIKC Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola			
---	--	--	--	--

2. Zinot dizaina izglītības ieguves ceļu Latvijā, uzraksti, savu iespējamo karjeras ceļu:

2.1. kur tagad mācies, ko apgūsti;

2.2. kur plāno mācīties turpmāk un kādu izglītību iegūsi!

.....

.....

.....

3. Izraksti no teksta dažus mācību iestāžu saliktos nosaukumus :

3.1. saliktie nosaukumi, kuri sastāv no 2 vārdiem;

.....

.....

3.2. saliktie nosaukumi, kuri sastāv no 3 vārdiem;

.....

.....

4. Izraksti no teksta 5 sugas vārdus un 5 īpašvārdus!

4.1. Sugas vārdi –

4.2. Īpašvārdi -

3.10. Funkcionālie valodas stili. Dzimumu līdztiesība sabiedrībā

Vārds, uzvārds Grupa Datums

1. Lasi tekstu!

Lai arī Latvijas likumdošana veicina dzimumu līdztiesību darba tirgū, piemēram, nodrošinot apmaksātu bērna kopšanas atvaļinājumu, tomēr vislielākās atšķirības vīriešu un sieviešu nodarbinātībā bija tieši 25–34 gadu vecumā (8,4 procentpunkti), kas saistīts ar ģimeņu veidošanos šajā vecuma grupā un nevienlīdzīgu mājsaimniecības un aprūpes pienākumu sadali. Mājsaimniecībās, kurās ir vismaz viens bērns līdz 6 gadu vecumam (25–49 gadu vecuma grupā), sieviešu nodarbinātības līmenis 2019. gadā bija par 18,1 procentpunktiem zemāks nekā vīriešu.

Vienlīdzīga darba samaksa ir viens no galvenajiem dzimumu līdztiesības rādītājiem. Tā nodrošina iespējas arī nākotnē saņemt vienlīdzīgus pabalstus un pensiju. Lai gan dzimumu līdztiesību ES regulē vairāki tiesību akti un Latvijas likumdošanā sievietēm un vīriešiem noteiktas vienādas tiesības, tomēr dzimumu atšķirības darba tirgū pastāv joprojām.

2019. gadā vīriešu nodarbinātības līmenis bija par 5,8 procentpunktiem augstāks nekā sieviešu (attiecīgi – 68,1 % un 62,3 %). Tāpat kā Latvijā, arī vidēji ES, vīriešu nodarbinātības līmenis bija augstāks nekā sievietēm. Sieviešu nodarbinātības līmenis Latvijā bija par 6,7 procentpunktiem augstāks nekā ES vidēji sievietēm, savukārt vīriešu nodarbinātības līmenis – par 1,7 procentpunktiem augstāks nekā ES.

(<https://www.csb.gov.lv>)

2. Nosaki funkcionālo valodas stilu!

.....

3. Pamato 1. uzdevumā noteikto funkcionālo valodas stilu!

3.1. Izmantošanas joma

3.2. Adresāts

3.3. Forma

3.4. Pazīmes

3.4.1. Morfoloģiskās

.....

.....

.....

3.4.2. Leksiskās

.....

.....

.....

3.4.3. Sintaktiskās

.....

.....

.....

3.11. Teikums. Pārdomas par mākslu

Vārds, uzvārds Grupa Datums

1. Izlasi teksta fragmentu! Uzraksti nobeigumu teksta fragmentam!

Kaut kā aizdomājos par to, ka mūsdienās māksla ir tā kā nedaudz degradējusi. Ja kādreiz māksla un komercija bija viens un tas pats, tad tagad tie ir sadalīti virzieni. Kādreiz amatniekam pasūtīja darbu, un viņš radīja to pēc iespējas labāk, lai nākošais klients maksātu vairāk. Piemēram, gleznotājam palūdzta uzgleznot kaut ko konkrētu vai izkrāsot baznīcu/pili, bet skulptoram pasūtīja parka, dārza, kapu vai tamlīdzīgas skulptūras. Visus šos amatnieku darbus mēs apbrīnojam vēl šodien, jo tie bija kvalitatīvi izpildīti un pie dažiem tika strādāts pat vairākus gadus. Vai mūsdienās kāds pie viena mākslas darba strādā gadiem? Šaubos. Vai šobrīd māksliniekiem pasūta konkrētas lietas ko izveidot? Jā, iespējams! Pieminēkļu skulptoriem vēl ir šādi pasūtījumi, bet pārējiem ļoti reti, jo tā vairs neskaitās māksla – tā būs komercija mūsdienu izpratnē. Tātad, komercija daļēji ir degradējusi mākslu, jo visiem vajag pēc iespējas lētāk, un lēti noteikti nebūs darbs vairāku gadu garumā.

Otrs faktors, kas degradējis tieši mākslu, manuprāt ir tas, ka mākslinieki īsti nepelna naudu ar saviem amatnieka darbiem. Viņiem pietiek ar to, ko nopelna citos darbos – strādā par maketētāju, karikatūristu, pasniedzēju avīzē, pasākumos, skolā, tiek pie dažādām valsts atbalsta programmām, stipendijām un tamlīdzīgi, jo mākslu taču jāatbalsta valstiskā līmenī.

Protams, te nav runa par visiem māksliniekiem, bet par lielāko vairumu. Sanāk, ka mākslinieki mūsdienās ar mākslu nodarbojas savā brīvajā laikā. Neviens īsti vairs negrib maksāt par parastām gleznām un skulptūrām, kuras tiek tiražētas lielos daudzumos. Nav mums vairs augstmaņu laiki, kad bija lielas pilis un tās bija jāizgrezno ar mākslas darbiem.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Uzraksti teksta galveno domu!

.....

.....

.....

3. Uzraksti savu viedokli par mākslu mūsdienās! Darba apjoms ir 25 - 40 vārdi.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.12. Teikums. Pienenīte

Vārds, uzvārds Grupa Datums

1. Lasi tekstu un liec pieturzīmes!

Reiz dzīvoja maza apaļīga meitiņa ganīja savu kaziņu un pārdeva pienu. Zaļā kleitiņā dzeltenu lakatiņu apsējusies viņa apstaigāja mājas un visiem kas vēlējās ielēja krūzē no savas koka slauktuves. **Viņa allaž bija jautra un smaidīga katram zināja pateikt kādu labu vārdu – slimniekiem novēlēja krietnu veselību saķīlidojušos vīru un sievu samierināja jaunām meičām pareģoja drīzu iekļūšanu precētas sievas kārtā.** Varbūt tāpēc viņu visur gaidīt gaidīja jo viņas laipnais smaids it kā ienesa sauli un pavasari pat visdrūmākajā mājā. Un tā kā viņa iznēsāja pienu ļaudis viņu bija iesaukuši par Pienenīti. Dažs labs pat nezināja vai viņai cits vārds jel maz kādreiz bijis. Pienenīte – tas skanēja tik jauki un mīlīgi ka meitiņa to nevienam neņēma ļaunā. Pienāca arī Pienenītei tas laiks kad puīši sāka uz viņu mest acis. Pirmais atvilkās Gliemezis ar visu savu mājiņu uz muguras. Un kā jau tāds sevī ierāvis mantrausis nesāka vis runāt par mīlestību bet tūlīt stāstīja par savu mājiņu: cik tā laba un ērta un cik Pienenītei jauka dzīve būšot ar viņu divatā. Aizlikšot atslēgu priekšā lai neviens netraucētu.

(A. Sakse "Literārās pasakas")

2. Izraksti no teksta sintaktiskās konstrukcijas!

2.1. vienlīdzīgus teikuma locekļus;

.....

.....

.....

2.2. vispārinošo vārdu un vienlīdzīgus teikuma locekļus;

.....

.....

.....

2.3. divdabja teicienu;

.....

.....

.....

3. Izraksti no teksta morfoloģiskos valodas līdzekļus:

3.1. īpašvārdus;

.....

.....

.....

3.2. nekārtnos darbības vārdus;

.....

.....

.....

4. Uzraksti izcelto teikumu, izanalizē to un pasvītrot teikuma locekļus!

.....

.....

.....

.....

.....

Pēc uzbūves

Pēc izteikuma mērķa

Gramatiskais centrs

5. Uzraksti Pienenītes rakstura īpašības!

.....

.....

.....

3.13. Kombinētais darbs. Auto

Vārds, uzvārds Grupa Datums

1. Izvēlies un ieraksti vajadzīgo terminu! Vārdi darbam: jauda, kilovati, ass, cilindra darba tilpums, zirkspēja, radiālais spēks, formula, griezes moments, tangenciālais spēks P_t , kloķvārpstas rotācijas frekvence, indicētais spiediens. Lieto to pareizajā locījumā!

Motora darba galvenie rādītāji ir jauda, griezes moments un kloķvārpstas rotācijas frekvence.

..... mērī ar darbu, ko motors veic vienā sekundē, un izsaka
Joprojām sastopama vecā mērvienība -

..... ir kloķvārpstas griešanās tangenciālā spēka reizinājums ar šā spēka palielināšanas punkta attālumu līdz rotācijas, to mērī $N \cdot m$. Joprojām sastopama mērvienība $kgf \cdot m$;

..... mērī $S-1$ jeb $apgr./min$.

Zinot vidējo indicēto spiedienu p_i , kloķvārpstas rotācijas frekvenci n ,, cilindru skaitu i , un motora taktību t , indicēto jaudu N_i nosaka pēc

Formula parāda, ka indicētā jauda palielinās, ja palielina vidējo, motora litrāžu un kloķvārpstas rotācijas frekvenci.

Spēku P_s pārnesot tā darbības virzienā, kloķvārpstas kļauņa kakliņa centrā, un sadalot komponentos, iegūst P_k un tangenciālo spēku P_t .

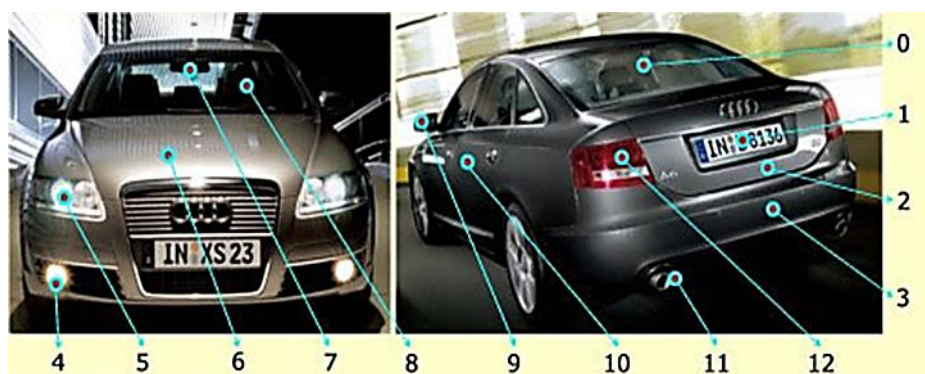
..... ir lietderīgais spēks, kas, darbodamies uz kloķi, rada motora indicēto griezes momentu $M_i = P_t \cdot r$, kur r – kloķa rādiuss.

(“Motori”, Voldemārs Cikovskis, Jumava, 2000)

2. Atrod terminiem atbilstošo skaidrojumu!

A Ventilators		1. Jo intensīvāk motors dūmo, jo lielāks kvēpu saturs izplūdes gāzēs. Ielpojot tās nosēžas plaušu audos.
B Katalizators		2. Pastiprina intensīvu gaisa plūsmu caur radiatoru un sekmē dzesējošā šķidruma dzesēšanu.
C Dūmainība		3. Izplūdot caur tā kanāliem izplūdes gāzes augstā temperatūrā tiek pakļautas neitralizācijai un pārveršas nekaitīgajā ogļskābajā gāzē, ūdens tvaikos, slāpekļi.
D Sūknis		4. Veido motora pamatu, kurā iemontē vai pie kura stiprina motora pārējās detaļas un mežglus.
E Elļišanas sistēma		5. Pievada degvielu no tvertnes karburatoram.
F Blokkarteris		6. Tās uzdevums ir samazināt motora jaudas zudumus kustošo detaļu berzes pārvarēšanai, dzesēt un attīrīt berzes virsmas, pasargāt tās no korozijs, mazināt motora kustošo detaļu nolietošanos.

3. Nosauc automašīnas daļas!

3.1.	3.5.	3.9.
3.2.	3.6.	3.10.
3.3.	3.7.	3.11.
3.4.	3.8.	3.12.

4. Liec nepieciešamās pieturzīmes!

- 4.1. Aizdegšanās notiek iesmidzinātajai degvielaj sajaucoties ar saspiesto sakarsušo gaisu.
 - 4.2. Sastopami jaunākās paaudzes GDI tipa benzīnmotori ar iekšējo degmaisījuma sagatavošanu kuru cilindros tāpat kā dīzeļmotors degviela un gaiss tiek padoti atsevišķi bet degmaisījuma aizdegšanās notiek no elektriskās dzirksteles.
 - 4.3. Enerģijas konversija nozīmē enerģijas pārmaiņas kas nepieciešamas motora mehānismu darbības nodrošināšanai
 - 4.4. Lai tas notiktu nepieciešami šādi enerģijas veidi ķīmiskā termiskā mehāniskā elektriskā.
5. Pastāsti par savu profesiju, iesaisti tekstā frazeologismus! Darba apjoms ir 250 vārdi.

3.14. Kombinētais darbs. Galdniecība

Vārds, uzvārds Grupa Datums

1. Noraksti tekstu! Uzraksti iekavās minētos vārdus pareizā locījumā!

Skrūves (izcelsme) piedēvē Arhimedam. Šis gudrinieks, (savienot) virsmu slīdēšanas koeficientu ar sviras principu, esot (radīt) šo efektīvo sastiprināšanas līdzekli. Tāpēc arī vajadzīgs rīks, ar kuru skrūves grozīt uz vienu vai otru pusi.

Sadzīvē parasti lieto trīs izmēru (skrūvgriezis) - mazus, vidējus un lielus. Arī kāti tiem ir trejādi - īsi, vidēji un gari. Jo (garš) kāts, jo (viegli) strādāt, jo īsāks - jo parocīgāk darboties šaurībā. (Skrūvgriezis) darba daļas (galviņas) izmēru un formu (noteikt) padziļinājums skrūves galviņā, tāpēc iespējamās visdažādākās kombinācijas.

Tradicionāli padziļinājums skrūvē ir taisns, tāpēc arī (instruments), lai nodrošinātu abu virsmu saķēri, nepieciešama attiecīgā (biezums) galviņa. No auto ražošanas sadzīvē pārņemtas skrūves ar (krustiņš), (zvaigznīte), (kvadrāts), sešskaldņa un vēl citu veidu (padziļinājumi), un arī tām izgatavo atbilstošus skrūvgriežus.

Pašlaik mājāsaimniecībā vispopulārākais ir taisnais un krustiņa variants. (Skrūvgriezis) ir vienkārši, kombinēti un pusautomātiski. Vienkāršajam ir tikai rokturis un kāts. Kombinētajam (rokturis) ir paslēpts maināmu galviņu komplekts, arī urbītis, īlens un citas noderīgas lietas. Pusautomātiskais taisnvirziens enerģiju pārvērš griezes enerģijā, pateicoties divām iefrēzētām (spirāle) kātā. Bieži skrūvgriežiem rokturis ir ergonomiski veidots, un (darbs) atvieglo brīvgājiens.

2. Izmantojot personīgo pieredzi, atrod termini atbilstošo skaidrojumu!

2.1. Āmurs

2.2. Knaibles

2.3. Skrūvgriezis

2.4. Atslēgas

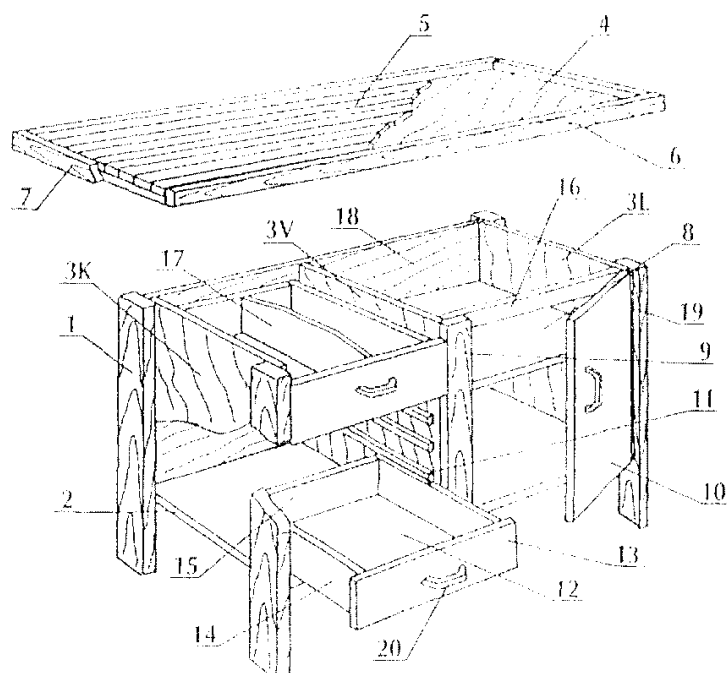
2.5. Lauznis

2.6. Metramērs

2.7. Līmeņrādis

2.8. Somiņa

3. Nosauc darba galda daļas!

3.1.	3.8.	3.15.
3.2.	3.9.	3.16.
3.3.	3.10.	3.17.
3.4.	3.11.	3.18.
3.5.	3.12.	3.19.
3.6.	3.13.	3.20.
3.7.	3.14.	

4. Liec nepieciešamas pieturzīmes!

Būvējot māju jau iepriekš jāparedz telpa kurā ērti izvietot gan darbarīkus gan izejmateriālus un kura varētu strādāt netraucējot citiem. Mājā kur šādu telpu nav jāpārdomā kuru telpu vai telpas daļu varētu pārkārtot darbnīcas vajadzībām. Dzīvoklī darbnīcu var iekārtot priekšnamā lodžijā virtuvē arī dzīvojamā istabā. Darbnīca dzīvoklī jāiekārto tā lai darbu pabeidzot būtu ērti sakārtot instrumentus.

Šim nolūkam jāizgatavo speciāls darbgalds kas viegli izjaucams. Telpas centrā pie griestiem jābūt gaismas ķermenim kas pietiekami izgaismo visu telpu bet darba vietā jābūt vietējam apgaismojumam. Šim nolūkam jāiegādājas lampa uz kustīga kronšteina, lai gaismu novirzītu tieši uz darba vietu.

4.1. Izraksti no teksta trīs darbības vārdus vajadzības izteiksmē! Ar kādu nolūku, tavuprāt, autore lieto šos darbības vārdus?

.....

.....

.....

4.2. Paskaidro vārda "kronšteins" nozīmi!

.....

.....

.....

5. Pastāsti par savu profesiju, iesaisti frazeoloģismus! Darba apjoms ir 250 vārdi.

3.15. Teksts. Koka karkasa māju būvniecība

Vārds, uzvārds Grupa Datums

1. Lasi tekstu! Liec pieturzīmes izceltajā teikumā! Ieraksti tekstā piemērotus vārdus (mīti, apdares, jebkurā, pamatu, temperatūra, procesu, metru, stabilus)! Ieraksti izlaistos burtus!

Par koka karkasa ēk.....m ir dažādi, piemēram, ka šādu māju nevar būvēt ziemā. Mēdz uzskatīt, ka auksta gaisa un sniegs negat.....vi ietekm..... koka karkasa mājas būvniecību un var kavēt būvniecības Patiesībā ir pavisam pretēji – koka karkasa saliek.....mai mājai ir salīdzinoši neliels kopsvars, tas atvieglo izbūvi. Ja augsnes struktūra zem ēkas pieļauj, pamatiem tiek uzstād.....ti 4 vai pat vairāk gari dzel.....sbetona pāļi ar aprēķinātu izvietojumu (soli). Tas nodrošina karkasa mājai un ilgmūžīgus pamatus. **Koka karkasa mājai vai koka karkasa panelu mājai var ne tikai uzbūvēt gada laikā bet arī šādai karkasa mājai visus a.....dares darbus var veikt visos gadalaikos piemēram jumta seguma ieklāšanu fasādes a.....dari iekšējo komunikāciju izbūvi un iekšējos darbus.**

3.16. Teksts. Akmens kāpnes

Vārds, uzvārds Grupa Datums

1. Izlasi tekstu!

Dabīgā akmens kāpnes ir praktiski nenolietojamas, jo apkārtējā vide tās gandrīz nemaz neiespaido. Līdz ar to, kāpņu mūžs var būt pat vairāki simti gadu. Ārtelpās parasti tiek izmantoti granīta pakāpieni ar raupju, visbiežāk dedzinātu virsmu. Tie ir masīvi, ilgmūžīgi un spējīgi izturēt jebkādas laika apstākļus, nezaudējot savas lieliskās īpašības. Turklāt, lai izvairītos no tā, ka ziemā akmens pakāpieni kļūst slideni, tos iespējams īpaši apstrādāt. Savukārt pavasarī, pakāpienos nekad neparādīsies plaisas, kā tas sasalšanas – atkuššanas procesa rezultātā mēdz notikt ar daudziem citiem materiāliem un, protams, tās arī nekad nesāks trūdēt, līdzīgi kā koka kāpnes.

2. Izraksti no teksta lietvārdus! Nosaki katra lietvārda dzimti, skaitli, deklināciju, locījumu!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Divus lietvārdus iesaisti teikumos ar tiešo runu!

.....

.....

.....

.....

3.17. Teksts. Laukakmeņi

Vārds, uzvārds Grupa Datums

1. Izlasi tekstu!

Agrāk no laukakmeņiem Latvijā tika mūrēti gan ēku pamati, gan cokoli, gan arī pamatīgas sienas. Laukakmeņu mūra sienas ir biezas un joprojām izskatās gana estētiskas, kur vien tādas ir saglabājušās. Visvairāk šādu mūru, šķiet, var atrast Vidzemes pusē, taču arī citviet Latvijā tādi nav retums. Iemesls, protams, bija vienkāršs – laukakmeņi kā sienu pamata pildviela daudzviet bija vislētākais un pieejamākais būvmateriāls. Arot laukus, zemnieki tos regulāri izcēla no zemes un, lai netraucētu lauku apstrādei, savēla kaudzēs laukmalās. Šādas kaudzes joprojām ir daudzviet sastopamas. Beidzamajās desmitgadēs laukakmeņi ir ieguvuši popularitāti ne tik daudz kā būvmateriāls, cik estētisks dekoratīvs elements dārzu dizainā.

2. Formulē teksta tematu!

.....
.....

3. Nosaki, kuram valodas funkcionālajam stilam atbilst šis teksts! Atbilde pamato!

.....
.....

4. Izskaidro teicienus!

4.1. "pamatīgas sienas"

.....
.....

4.2. "izskatās gana estētiskas"

.....
.....

5. Atbilde uz jautājumiem!

5.1. Padomājiet, no būvniecības viedokļa, mūrēt laukakmeņu sienas ir sarežģīti?

.....
.....
.....

5.2. Vai apaļīgās formas prasa īpaši rūpīgu savstarpēju akmeņu sašūšanu vienotā mūrī?

.....
.....
.....

3.18. Teksts. Intervija (sarunvalodas stils)

Vārds, uzvārds Grupa Datums

Mērķis: iepazīstināt skolēnus ar sarunvalodas stilu un attīstīt prasmi uzdot jautājumus.

1. Izlasiet teksta fragmentu!

“Visa celtniecība notiek ap Rīgu, laukos nav pirkjspējas.” INTERVIJA ar “Arco Real Estate” vadītāju Aigaru Šmitu

“Arco Real Estate” valdes priekšsēdētājs Aigars Šmits: “Cilvēkiem, kuri iecerējuši uzbūvēt ģimenes privātmāju, iesaku vispirms noskaidrot, kāda būs iecerētā īpašuma vērtība nākotnē, lai nebūtu jāpiedzīvo vilšanās.”

Nekustamo īpašumu tirdzniecības pakalpojumu uzņēmuma “Arco Real Estate” valdes priekšsēdētājs Aigars Šmits ir pārliecināts, ka nekustamā īpašuma tirgus attīstība un jaunu namu būvniecība Latvijā atkarīga no mūsu politiķu gribas un laikus pieņemtiem lēmumiem.

Kāpēc Rīgā, kur iedzīvotāju ir vairāk nekā Tallinā vai Viļņā, jaunus dzīvokļu namus uzbūvē mazāk?

Iemesls tam ir mūsu iedzīvotāju spēja maksāt, kas diemžēl ir vājāka nekā abās kaimiņvalstīs. Piemēram, Tallinā padomju laikmeta apbūves dzīvokļu kvadrātmetra cena ir ap 1600 eiro. Bet Rīgā tā ir divreiz mazāka – ap 820 eiro.

Mūsu iedzīvotāji diemžēl nevar atļauties maksāt vairāk.

Vēl jāņem vērā, ka pēdējos gados vairākkārt pieauguši būvniecības izdevumi. Vēl nesen tie bija 800 līdz 900 eiro, bet pašlaik jau sasniedz 1100 līdz 1150 eiro par kvadrātmetru.

Neatmaksājas būvēt?

Jā. No pircējam piedāvātās gala cenas uzņēmējs jau izrēķina, kas paliks pāri viņam pašam. Piedāvājot cenu 1600–1700 eiro par kvadrātmetru, jāatskaita nost pieminētie būvniecības izdevumi, tāpat 255 eiro liels pievienotās vērtības nodoklis.

Jaunu dzīvojamo ēku projektu būvniecības attīstību lielā mērā ietekmējuši lielie valsts pasūtījumi. Tā kā pieredzējušu būvnieku mums nemaz nav tik daudz, viņi

diktē savas prasības. Ja vajag uzbūvēt jaunu dzīvojamo namu, tad viņu tāme ir tāda pati kā šiem valsts lielajiem pasūtījumiem.

Rīgā redzam, ka arvien tiek būvēti jauni biroju nami. Vai pēc birojiem ir tik liels pieprasījums?

Tallinā un Viļņā tos būvē pat vairāk nekā Rīgā. Iespējams, ka ar biroju skaitu mēs gribam panākt mūsu kaimiņus – cerībā, ka uzbūvētie biroji nestāvēs tukši. Mulsina vienīgi tas, ka pašlaik Rīgā biroju noma maksā, sākot no 15 vai 17 eiro par kvadrātmetru mēnesī. Cik mums ir to nozaru uzņēmumu, kuri varētu atļauties maksāt šādu nomu?

To pašu gribētu jautāt par jaunajiem dzīvokļiem. Kurš vietējais iedzīvotājs pašlaik var nopirkt jaunu dzīvokli, kas maksā 1600 līdz 1700 eiro kvadrātmetrā vai pat vēl dārgāk?

Lielākas izredzes tos nopirkt ir gados jauniem cilvēkiem, kuri tikko izveidojuši ģimenes un kuri piecpadsmit vai divdesmit gadu laikā spējīgi atdot bankas izsniegto hipotekāro kredītu. Mani gan biedē sliktā demogrāfiskā situācija – iedzīvotāju, līdz ar to potenciālo pircēju, skaits Latvijā samazinās.

No jūsu uzņēmuma gadskārtējiem tirgus apskatiem var secināt, ka visvairāk pircēju ir padomju laikmeta sērijveida apbūves dzīvokļiem, nevis jaunajiem.

Jā, tā tas patiešām ir. Šo darījumu īpatsvars veido vismaz 80% no visiem ar mājokļiem noslēgtajiem darījumiem. Rīgas mikrorajonos sērijveida dzīvokļiem ar ļoti labu remontu un mēbelēm cena var sasniegt pat 1000 līdz 1200 eiro par kvadrātmetru.

Saeimas deputāts, Lielo pilsētu asociācijas izpilddirektors Viktors Valainis intervijā “LA” pauž, ka liela daļa padomju laikā no paneļiem celto sērijveida namu ir fiziski nolietojušies – plaisā sienas, sēžas

pamati. Vai, pērkot šos dzīvokļus, iedzīvotāji nepārmaksā?

Kā jau sacīju, diemžēl lielākā daļa iedzīvotāju, kuriem tūlīt vajadzīga pajumte, nevar atļauties nopirkt dzīvokli jaunbūvē, kur kvadrātmetra cena ir vismaz par 400 līdz 500 eiro lielāka nekā šajos sērijveida namos.

Publiski jau gan vairākkārt ticis spriests par to, ka pienāks brīdis, kad sāksim nojaukt šīs pirms pusgadsimta celtās fiziski un morāli novecojušās ēkas. Bet tālāk par apspriedēm neesam tikuši. Atliek vien gaidīt, kad kāds nams sagāzīsies. Varbūt tad beidzot izlems, ko ar tiem darīt.

Diemžēl jau gadiem ilgi netiek pieņemti lēmumi par citām tikpat svarīgām lietām, kuras nepieciešamas nekustamā īpašuma tirgus sakārtošanai.

Valdība un Saeima gadiem ilgi muļļājas ar dalītā īpašuma izbeigšanas likumprojektu.

Cik ilgi vēl pastāvēs šī absurda piespiedu noma, kuru dzīvokļu īpašnieki spiesti maksāt par zemi, kas pieder citam īpašniekam? Tāpat gadiem ilgi valdība nespēj izlemt, kāds būs jaunais dzīvojamo telpu īres likums. Uzņēmēji dzīvojamajos namos neatjauno tāpēc, ka tajos dzīvo īrnieki ar vecajiem beztermiņa īres līgumiem, turklāt lielākā daļa dzīvojošo ir vecāka gadagājuma cilvēki, kuri pašu spēkiem nekad nespēs nopirkt sev citu dzīvokli par 1600 vai 1700 eiro kvadrātmetrā.

Šī neizlēmība lielā mērā bremzē gan jaunu namu būvniecību, gan nekustamā īpašuma tirgus attīstību

Kāpēc jaunus namus nebūvē citās pilsētās un lauku novados?

Nebūvē tāpēc, ka tur iedzīvotāju spēja maksāt ir vēl vājāka nekā Rīgā.

Daudzviet Latvijā gan redzamas iesāktas ģimeņu privātmājas, kuras naudas trūkuma dēļ cilvēki būvē gadiem ilgi. Izskaidrojums tam ir pavisam vienkāršs. Diemžēl tās summas, kas jāiegulda būvniecībā pašlaik, var vairākkārt pārsniegt iecerētās ēkas tirgus vērtību.

Turklāt būvniecības izdevumi visur būs aptuveni vienādi neatkarīgi no tā, vai plānots būvēt Ādažu vai Ludzas novadā.

Pēc tam kādā brīdī atklāsies, ka bankā, kurā cilvēks gribētu aizņemties naudu savas ieceres īstenošanai, viņam piedāvā aizdot uz pusi mazāku summu, nekā nepieciešams būvniecības izdevumiem. Tāpēc tiem cilvēkiem, kuri iecerējuši uzbūvēt ģimenes privātmāju, iesaku vispirms noskaidrot, kāda būs iecerētā īpašuma vērtība nākotnē, lai nebūtu jāpiedzīvo vilšanās.

Pašlaik pavisam nelielas (ar 130 kvadrātmetru lietderīgo platību) saimnieciskā kārtā būvētas ģimenes privātmājas būvniecības pašizmaksa varētu būt ap 900 eiro kvadrātmetrā. Tad nu rēķināsim. Vai Ludzas novadā kādas mājas tirgus vērtība sasniedz 100 000 eiro?

Vai no tā var secināt, ka būvēt Ludzas novadā vai kādā citā nav izdevīgi? Arī tirgus rosība niecīga?

Ja pārdošanai, tad noteikti nebūs izdevīgi. Tas būs absolūti nelikvīds īpašums. Būvēt var vienīgi tad, ja cilvēks grib pats tajā dzīvot un ar noteikumu, ka būvniecībai viņam nav jāaizņemas nauda bankā.

Tas arī varētu būt iemesls, kāpēc, izņemot Rīgu un tās apkārtni, citās pilsētās un lauku novados nebūvē ne jaunus dzīvokļu namus, ne ģimeņu privātmājas.

Ar dažiem izņēmumiem, protams. Ar to arī izskaidrojama vājā tirgus rosība.

Rosība tāpat ir tikai Rīgā un tās tuvējā apkaimē?

Tā lielā mērā arī ir. Pirms krīzes 2007. gadā gan plānojām izveidot birojus, piemēram, Ludzā, Balvos un citās pilsētās – tā, lai mūsu pakalpojumi būtu pieejami cilvēkiem. Bet jau drīz bijām spiesti atteikties no šī plāna. Latvija jau nav tik liela. Mazpilsētās un novados darījumu skaits un summas ir tik mazas, ka tas neatmaksājas.

Nav zināmas pat cenas, par kādām pērk un pārdod?

Cenas jau mēs zinām. Bet ne vienmēr varam izsekot, kas šajā tirgū notiek – pieprasījumu un piedāvājumu. Par to varam uzzināt pēc jau notikuša fakta – balstoties uz jau notikušajiem darījumiem.

Vai tirgu ietekmēja termiņuzturēšanās atļauju izsniegšanas noteikumu maiņa?

Par šo tēmu savu viedokli esmu paudis, un tas nav mainījies. Tas bija dumjš, saimnieciski nepārdomāts lēmums. Vienā rāvienā, bez jebkāda pārejas laika paaugstinot īpašuma iegādes griestus, vislielākie cietēji bija uzņēmēji – nekustamo īpašumu projektētāji, būvnieki, tirgotāji.

Ar ko viņi atšķīrās no piensaimniekiem, kuri tāpat bija orientējušies uz Austrumu tirgu un kuri pēc tam no valdības saņēma kompensācijas?

Politīķi gudro, kā piesaistīt investīcijas. Bet ar šo lēmumu panāca vien to, ka tā nauda, kas varēja palikt Latvijā, aizplūda citur.

Kā, jūsuprāt, nekustamo īpašumu cenas varētu ietekmēt ekonomikas sabremzēšanās, varbūt jauna krīze, ar ko mūs biedē daži ekonomisti?

Tie brīdinošie signāli jau laiku pa laikam atskan no dažādām pusēm. Aizvadītajos piecpadsmit gados nekustamo īpašumu tirgū esam piedzīvojuši gan cenu kāpumu, gan kritumu. Iespējams, tikai pirmo. 2007. gadā otrreizējā tirgū piedāvāto dzīvokļu kvadrātmetrs Rīgā maksāja vidēji 1620 eiro. Pašlaik vien 820 eiro. Pilnīgi iespējams, ka, ekonomikas attīstībai vājinoties, šī cena arī varētu sarukt.

Bet tikai mazliet, jo, kā šķiet, pašreizējai cenai īsti vairs nav kur krist.

Jāņem tomēr vērā, ka pašlaik tirgū ir pavisam citi noteikumi. Kredītu vairs nevar saņemt, prasītājam paziņojot, ka, lūk, mani ienākumi ir 2000 eiro mēnesī. Tie vēl jāpierāda. Tas pats arī jauno projektu attīstītājam. Jaunas ēkas būvniecībai viņam vispirms jāiegādājas zeme, jāsakārto un jāsaskaņo projekts, galu galā jābūt pieredzei būvēt. Ja tās nav, bankas neizsniedz kredītus. Arī būvniecības kvalitāte ir uzlabojusies.

<https://www.la.lv/smits-visa-celtnieciba-riga>

2. Atbildiet uz jautājumiem:

2.1. Kāds ir sarunas temats?

.....

.....

2.2. Kas ir iespējama adrese?

.....

.....

2.3. Par kādu problēmu tiek runāts?

.....

.....

2.4. Vai intervijas problēma šobrīd ir aktuāla?

.....

.....

2.5. Kurš latviešu valodas likums/likumi ir atrodami tekstā?

.....

.....

3.19. Teksts. Dzīvespriecīgais vakarēdiens

Vārds, uzvārds Grupa Datums

Mērķis: iepazīstināt skolēnus ar daiļliteratūras valodas stilam raksturīgajām iezīmēm, attīstīt prasmi noteikt teikuma uzbūvi un veikt morfoloģisko analīzi.

1. Izlasiet teksta fragmentu!

Septiņpadsmit gadu vecumā laikraksta "Literatūra un Māksla" pirmās lappuses **fotogrāfijās** pirmoreiz redzēju jaunās rakstnieces, kas jau bija paspējušas iemantot mūsu, Rīgas vidusskolēnu, ziņkāri un **interesi** Rīgas 7. vidusskolā, tagadējā Natālijas Draudziņas ģimnāzijā, gan tolaik, direktora dirigēts, vēl valdīja partejiski pareizais **tonis**. Lekcijas par **labu** uzvedību mūsu skolā lasīja tā laika Rīgas mērs Alfrēds Rubiks.

"Noskūpstīt **smēķējošu** sievieti," viņš teica, "ir kā izlaizīt pelnutrauku."

Un lielajā skolas zālē pa šķiedriņai vien tika plucināts un kaunināts žurnāla "Avots" pirmais numurs. Vistrakāk pareizi domājošos bija aizskāris Andra Žebera dzejolis: "**Nevajag** kāpt uz poda ar kājām. Uz baltā poda paliek lielas, melnas pēdas."

Bet, kamēr oficiālais skolas gars turēja augsto padomju tikumības latīnu, mēs gājām savu ceļu. Un lasījām savas grāmatas.

No visām **niknajām** meitenēm mani visvairāk interesēja Gundega Repše. Reiz, ejot uz skolu, es viņu ieraudzīju, tā teikt, dzīvajā. Tas bija Barona un Ģertrūdes ielas stūrī. Bija laikam pats rudens sākums. Gundega bija kā eksotisks augs Rīgas melnbaltajās ielās. Mugurā viņai bija pončo, kājās gari, stilīgi zābaki, un viņai elkonī bija ieķērusies trausla cienījama vecuma kundze, cēlu, baltu matu vilni virs galvas. Viņas abas izskatījās kā no citas pasaules. Vēl tagad atceros sevi stāvam pelēkā mētelītī un skatāmies uz šo krāšņo pāri, kas vēstīja par citādas, neierastas un vienlaikus vilinošas dzīves esamību. Kā manis nolasītajā un krāsainām tintēm apvilktajā un pasvītrotajā grāmatiņā "Koncerts mani draugiem pelnu kastē".

Pagāja vismaz astoņi gadi, kad kādā bohēmiskā jauno rakstnieku zupas vārīšanas naktī pirmoreiz iepazīnos ar Gundegu. Nākamajā rītā sagurušie līksmotāji apgalvoja, ka Gundega mūs esot uzaicinājusi uz savu **vārda dienu**. Dienu vēlāk, ar glīti sapītu **bizi** un ananasu rokā bailīgi stāvēju pie Ģertrūdes ielas mājas durvīm un savu pavadoni vedināju projām, jo varbūt tomēr dzīrošanas karstumā kaut ko esam pārpratuši. Tomēr saņemām dūšu un gājām iekšā.

Tur, lielās istabas durvīs, viņa stāvēja - gaisīgā, rozīgā zīda bikškostīmā, tādu pašu lenti ap rudo zēngalviņu, kūpošu cigareti.

(N. Ikstena)

2. Formulējiet teksta tematu!

.....

3. Atrodiet tekstā salīdzinājumu!

.....

4. Atrodiet tekstā sintaktiskās konstrukcijas!

4.1. tiešo runu:

4.2. savrupinājumu:

4.3. iespaidumu:

4.4. divdabja teicienu:

5. Atrodiet tekstā deminutīvu!

.....

6. Atrodiet izceltajiem vārdiem sinonīmus!

.....

.....

.....

.....

7. Izskaidrojiet teicienu "saņemt dūšu"!

.....

.....

.....

3.20. Teksts. Visa dzīva radībiņa

Vārds, uzvārds Grupa Datums

Mērķis: iepazīstināt skolēnus ar daiļliteratūras valodas stilam raksturīgajām iezīmēm.

1. Izlasiet teksta fragmentu!

Zāle pašķiras, rasa nokrīt, un var sākt skaitīt: āboliņš, amoliņš, dābols, baltābols, raspodiņš, raskrēsliņš, rasene, saules krēsliņš, kroklapa, skreteliņš, smildziņa, smildziene, smildzaine, pīpene, **rudzupuķe**, dzelzene, suseklīte, zīdene, naksnenīca, naktene, asinszāle, asine, kumelīte, kumelpēda, piparlapa, palagdzene, vīgrieze, pelašķis, peļaste, tītarainis, mēra puķe, aitu ašķis, margrietiņa, pīpene, baltā puķe, gaigala, mīlas puķe, babene, govju puķe, ilzīte, naktsvijole, kaķene, naktene, biškrēsliņš, bitene, dundurpuķe, dzegužpuķe, dzeguzene, dievrociņa, čūsku puķe, grāvene, velna ķepa, dieva ķepa, zvaniņš, vanagzīrnis, deviņvīru spēks, saules svece, saules viesis...

Rimsties, radībiņ, nogulies pļavā, aizver acis un mierīgi elpo. Vējš tevi samīļos, saules gaisma sildīs. Pussnaudā, pusnomodā tu beidzot neredzēsi sevi, nedomāsi par sevi. Tik skaisti būs atdoties plašumam. Noskārst dabisko dabu. Kas būs tie tēli, kas slīdēs gar tavām acīm?

Grēku plūdi, kuros tu neaiziesi bojā, pieres vieta, pret kuru tu neatsitīsies, krusts, kuru tu nenesīsi, atzīšanas koks, no kura tu neplūksi, altāris, pie kura tu nēsolsies, ziedoklis, **kuram** tu neziedosi. Rimsties, radībiņ, un lai mierīgs kļūst tavs satrauktais prāts, lai noskrienas jūtas. Tu esi tikai maza puķīte pļavā pie jūras. Kumelīte, dieva ķepa, pīpene, čūsku puķe, suseklīte, bitene, saules krēsliņš, kroklapa...

Tu atver acis pret sauli un redzi, ka teju būs **klāt** saulgrieži. Tu ziedi pļavai par prieku, pļava nevar būt bez tevis un tu bez pļavas. No rīta tevi pamodina svaiga rasa, vakarā noklāj maiga migla. Tu atver ziedlapiņas un sakļauj. Reizēm bite uz tevis šūpojas, reizēm — tauriņš. **Reizēm** lietus tevi kapā, reizēm vējš tevi pluina, reizēm šūpo. Reizēm saule tevi karsē, reizēm tu esi smaga, pielijusi. Varbūt zvēra ķepa tevi nomīs, varbūt izkopts nopļaus, varbūt cilvēka bērns tevi noplūks, varbūt tu vītīsi vainagā, varbūt tu skaisti noziedēsi. Viss notiek tepat tavu acu priekšā — apvāršņa līnija jūrā mainās, vējš ir netverams un maigs, saules ceļš jūrā no mazas strēles vēršas **bezglīgā** ūdens mirdzēšanā, gaisma rada ēnu maiņu, kas noskrien pār zemi nepieskaroties.

Tu esi tikai maza puķīte pļavā pie jūras. Visa dzīva radībiņa.

(N. Ikstena)

2. Nosakiet autora komunikatīvo nolūku!

.....

.....

.....

3. Nosakiet kāda valodas stila teksts tas ir, kas par to liecina?

.....

.....

.....

4. Piedāvājiēt vairākus iespējamus virsrakstu variantus, pamatojiet katra piedāvāta virsraksta piemērotību!

.....

.....

.....

5. Nosakiet 1. un 4. rindkopas teikumu uzbūvi!

.....

.....

.....

6. Veiciet izcelto vārdu morfoloģisko analīzi!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.21. Teksts. Brīnumu diena

Vārds, uzvārds Grupa Datums

Mērķis: attīstīt skolēnu prasmi formulēt teksta galveno domu.

1. Izlasiet teksta fragmentu!

...šorīt redzēju, kā pa vecpilsētas bruģi tipina ezītis ...neizskatījās, ka viņš būtu apmaldījies, viņš braši iesoļoja kādā pagalmā un tur arī pazuda ..hmmm

..ziedu veikalā bija atvests mandarīnu koks ..es grozījos pie tā un gribēju aptaustīt oranžos augļus ..ilgi un tramīgi, līdz kāda pārdevēja skaļi noteica - nu, jūs, tā kā tāds bērns, nu paņemiet taču vienu un pagaršojiet ..pēē, tas bija pavisam skābs, bet pārdevējas smējās kā kutinātas ..hihi ..smieklīgi ..autobusu pieturā pie stacijas vīrs baroja raibu sunīti, šķiet ar kotleti ..suņuks bija tik sīciņš un kārns, un es nodomāju, - ar vienu jau nepietiks ..ēd, Šrek, ēd, vīrs mierināja savu draudziņu, viņam nemaz nelikās, ka sunītis ir mazs ..tā, lūk ..un tā meitene no automazgātavas! ..es viņā iemīlējos, vēl neizkāpis no sava auto ..cik viņa glīti izsita čeku un cik maigi norādīja, ka jāpiemaksā vēl divi lati, jo tik netīra mašīna sen neesot redzēta ..un, braucot prom, es gandrīz nogāzu no kājām strādnieku, jo es taču viņu nepamanīju ..es skatījos uz tās meitenes lūpām, kuras atvadoties tikko bija sūtījušas gaisa skūpstus .. mmmm

...zoodārzā ļaudis grozījās ap kazām, tur, lauku sētā, un kazas grozps ap ļaudīm, mangojot aizliegto baltmaizi un čipsus ..un pēkšņi viņu barā iespurdza kāda maza princese ar rozā cepuri galvā un laimīgi iesaucās ..mā, mā, skaties, cik stilīgi zvēri, ūnikums! ..jā, un es vēlreiz dabūju aplūkot kazas, pavisam jaunā "ūūūnikālā" griezumā ..re kā!

..es biju viegli piekūsis ..no šiem visiem mazajiem pārsteigumiem, kas nāca pretim ik uz soļa un kas man lika smaidīt visu šo dienu ..un es iegriezos kādā burvīgā franču restorānīnā padzert kafiju, paklausīties Mireiju Matjē un ar tamborētājiem galdautiem parunāt mazliet en français ..un ko es ieraudzīju sēžam pašā stūrī...

(G. Bajārs "Zīda čūska")

2. Nosakiet autora komunikatīvo nolūku!

.....

.....

.....

3. Nosakiet kāda valodas stila teksts tas ir, kas par to liecina?

.....

.....

.....

4. Piedāvājiēt vairākus iespējamus virsrakstu variantus, pamatojiet katra piedāvāta virsraksta piemērotību!

.....

.....

.....

5. Pārveidojiet teikumus, lai nebūtu divpunktes!

3.22. Teksts. Kā mācīties par būvnieku? (publicistiskais stils)

Vārds, uzvārds Grupa Datums

Mērķis: veidot izpratni par publicistiskā stila pazīmēm tekstā.

1. Izlasiet tekstu un paskaidrojiet, kāds ir teksta mērķis!

Vairāku mēnešu laikā viesojoties daudzos gatavos būvobjektos, ir nācies secināt to pašu, ko kuluāru sarunās piemin būvnieki. Kvalitātes latīņa nav mainījusies. Būvlaukumos ir spēkā degradējošais uzskats - mēs tā esam darījuši vienmēr. No otras puses, nav jau ko pārnest tiem, kas atrodas pirmajās līnijās un katru dienu smagi strādā būvobjektos. Tur nav laika apspriest dažādas inovācijas. Priekšzīme jārāda būvdarbu vadītājiem un projektu vadītājiem. Kā, piemēram, tas šobrīd notiek kādā vērienīgā būvobjektā - pirmajās līnijās katru dienu atrodas projektu vadītājs no būvnieku puses, projektu vadītājs no pasūtītāja puses un patiesi stingra būvuzraudzība. Jā, šajā sakarā jāpiemin vel kāda Latvijas ķeza - profesionālu, pieredzējušu un atbildīgu speciālistu trūkums visās pozīcijās, jo par darba trūkumu būvniecības nozarē šobrīd nevar sūdzēties. Iemesls gudru speciālistu trūkumam ir arī tas, ka netiek kopta pieredzes pārnese un dalīšanās ar zināšanām. Tas nozīmē, ka speciālistu izaugsme nozarē iespējama tikai empīriskā ceļā - pats ej, klūpi, krāj pieredzi un topi gudrāks. Jo tie, kas zina, nedalās ar savām zināšanām, bet māc tikai nievīgi izteikties par mazāk zinošu kolēģu veikumu. Varētu teikt, ka būvniecībā trūkst tā, ko filozofiski varam dēvēt par Skolotājiem. Tādi ir vajadzīgi visās nozarēs, tie nodrošina izaugsmi un pieredzes pārnesi. Retorisks jautājums būvniecības nozares nevalstiskajām organizācijām - ar ko jūs nodarbojaties, ja kopējais intelektuālais potenciāls būvniecības nozarē ir nemainīgs gadiem? Kurš no daudzajās nevajadzīgi garajās un tukšajās sēdēs pieņemtajiem lēmumiem ir radījis ietekmi uz būvniecības nozares pirmajām līnijām - speciālistiem, kuri katru dienu ir būvobjektā? Zinu, ka būs grūti vai pat neiespējami rast atbildi.

("Kā mācīties par būvnieku?" (2019). Latvijas Būvniecība Nr.1)

2. Nosakiet publicistiskā stila pazīmes leksikā, morfoloģijā un sintaksē. Ierakstiet publicistiskā valodas stila pazīmes tabulā, minot piemērus!

Publicistikas stila pazīmes leksikā		
Publicistikas stila pazīmes morfoloģijā		
Publicistikas stila pazīmes sintaksē		

3. Nelielās grupās pārrunāji, kāpēc cilvēki lasa preses izdevumus, klausās radio un skatās TV pārraides!

4. Pārrunāji ar grupas biedriem par problēmām, kuras ir tekstā!

5. Pārrunāji teksta aktualitāti!

3.23. Teksts. Arhitektūras konkursi Latvijā (zinātniskais stils)

Vārds, uzvārds Grupa Datums

Mērķis: veidot izpratni par zinātniskā stila pazīmēm un šī stila pielietošanas iespējām.

1. Izlasiet teksta fragmentu!

Arhitektūras konkursi vienmēr ir notikuši pēc vienas konceptuālās shēmas: klients nosaka uzdevumu, un vairāki autori vienlaikus iesniedz savus priekšlikumus - alternatīvas vienai un tai pašai problēmai. Konkursa uzdevums un pēcāk iegūtie projekti var ietvert tehniskus, teorētiskus, ideoloģiskus un arī ētiskus jautājumus. Uzticēšanās idejai par to, ka kompetenti profesionāji varēs izprast un nolasīt arhitektūras risinājumus, ir būtisks aspekts arhitektūras konkursu vērtēšanas procesā. Vērtēšanas process ietver debates par iesniegto priekšlikumu māksliniecisko kvalitāti un radošiem risinājumiem, atbilstību tirgus prasībām un tiesiskajam regulējumam. Latvijas arhitektūras konkursu praksē klienti, dalībnieki un vērtētāji nereti nav precīzi ievērojuši un īstenojuši katru no šiem arhitektūras konkursu konceptuālās shēmas teorētiskajiem un praktiskajiem aspektiem. Latvijas valsts sarežģītā vēsture ar dažādiem politisko režīmu un ekonomiskās attīstības periodiem ir iespaidojusi konkursu rīkošanas komplekso procedūru. Mainīgais tiesiskais regulējums ir institucionāls un procesuāls instruments, kas nosaka arhitektūras konkursu rīkošanas nepieciešamību no formālā aspekta. Līdz šim nav bijis veikts pētījums, kurā tiktu atklāta profesionālo organizāciju un pārvaldes institūciju loma konkursu rīkošanas tiesiskā regulējuma, t. sk. rekomendāciju un vadlīniju izveidošanā un izmaiņu ieviešanā, konkursu rīkošanā un prakses pārraudzībā, kā arī spējā reaģēt uz būvniecības procesa, to dalībnieku un sabiedrības prasībām. Latvijas arhitektūras vēstures kontekstā konkursi ir arhitektūras teorētiskās domas un kopējā intelektuālā mantojuma sastāvdaļa. Līdz šim nav bijis izveidots detalizēts apkopojums par dažādu veidu un plašas tipoloģijas arhitektūras konkursiem, kas ļautu apzināt tās konsekvences, kas saistītas ar:

- 1) Latvijas arhitektūras konkursos noteikto mērķu sasniegšanu, nolikuma un programmatisko uzdevumu sagatavošanu un saturu;
- 2) darbu vērtēšanas kritērijiem un vērtētāju pieņemtajiem lēmumiem,
- 3) vērtētāju profesionalitāti;
- 4) prasībām dalībnieku kvalifikācijai, t. sk. kompetenta sadarbības partnera izvēlei;
- 5) diskvalifikāciju iemesliem;
- 6) dalībnieku anonimitātes un autortiesību regulējumu un tā ievērošanu;
- 7) darbu iesniegšanas termiņiem;
- 8) konkursu izmaksām, t. sk. godalgu lielumu, dalībnieku darba pašizmaksu un pasūtītāja fiskālo stāvokli un spēju piesaistīt finansējumu;
- 9) konkursu publicitāti un dialogu ar plašu sabiedrību;
- 10) konkursu rezonansi.

(Leitāne, L. (2019). Arhitektūras konkursi Latvijā. Promocijas darbs. Rīga: RTU.)

2. Aizpildiet tabulu!

Publicistikas stila pazīmes leksikā		
Publicistikas stila pazīmes morfoloģijā		
Publicistikas stila pazīmes sintaksē		

3. Salīdziniet savas atbildes ar citu grupas biedru atbildēm, papildiniet tabulu.

4. Kopā ar grupas biedriem izveidojiet sarakstu ar zinātniskā stila pazīmēm un situācijām, kad savas profesijas ietvaros un ikdienas dzīvē var nākties saskarties ar zinātniskā stila tekstiem. Prezентējiet savas idejas klasei!

3.24. Teksts. Māju apkārtne un ēku izvietojums (zinātniskais stils)

Vārds, uzvārds Grupa Datums

Mērķis: attīstīt skolēnu prasmi uzmanīgi klausīties, veidot stāstījumu, veicināt radošumu.

1. Izlasiet teksta fragmentu!

“Svarīga, kā jau tika minēts iepriekš, bija ne tikai ēku pašu, bet arī mājas ārējās robežas aizsardzība - žogs (ar vārtiem) un koki, kas teritorijai apkārt sastādīti vai saglabāti, ja zeme atbrīvota jeb nolīsta no meža. Folklorā parasti tiek minēti atceļami vai atverami vārti, skaitā vieni vai - mītiskajās tautasdziesmās - skaitā trīs (dažkārt divtrejādi):

Tā tēviņa kalniņā
Treji vārti sudraboti:
Pa vieniem Dievs iebruca,
Pa otriem mīla Māra,
Pa trešiem es atbraucu
Pādi vest baznīcā.

(LD 1284)

Trīs vārti folklorā simbolizē trīs iespējas, kur trešā ir tā, kas konkrētajā brīdī ir aktuālā (krustības, bedības, kāzas, saulgrieži un tml.). Kosmoloģiskajā līmenī vai nu pa visiem trim vārtiem brauc dievības dažādās kombinācijās - Dievs, Māra, Mēness vai Dievs, Saule, Mēness (tādā gadījumā tie ir debesu sētas vārti), vai arī pa pirmajiem diviem brauc dievības, trešos atstājot cilvēkam. Citreiz vārtu skaits nav nosaukts, bet akcentēts, ka tie ir vara vārti, kur varš norāda uz to, ka runa ir par pārejas rituālu (piem., kāzām):

Dod, māmiņa, kalniņā,
Kalnā laba dzīvošana:
Kalnā triji vara vārti,
Veras paši neverami.

(LD 9564,1)

Arī ikdienas līmenī agrāk nereti uz mājām un no mājām veduši skaitā trīs vārti, kuru nosaukumi varēja variēt:

Svarīga nozīme sētas praktiskajā iekārtā ir žogiem ar ieejas vārtiem, kas nereti burtiski atbilst tautasdziesmās minētajiem trejiem vārtiem. Vieni bija galvenie iebraucamie - “kalna vārti”, kas veda uz istabu, otri - lopu dzenamie - “lejas vārti”, kas saistīti ar laidaru, bet trešie - “tīruma vārti”, pa kuriem veda labību. (Kundzigs, 1974, 157 - 158)

Puķu un koku stādīšana sētā - tas bija ne tikai gaumes, bet arī mājas un mājinieku aizsardzības, sabiedriskā stāvokļa jautājums. Tas, iespējams, saistāms arī ar totēmisku priekšstatu zemapzinīgu saglabāšanos (augi iemieso cilvēka dzīvību, patību). Meita precību gados pušķo vainagu ar ziediem, no puķes zieda gatavības pakāpes izzīlē precinieku ierašanās laiku. Puķes, kas norāda uz meitas izešanu pie vīra, parasti zied vai nu vārtu, žoga vai puķu dārza malā, ne vidū.

Puķe ziedi, krāmu rieši,
Brāļa dārza maliņā.
Zied', puķīte, neriet krūmu,
Vēl neiešu šoruden.

(LD 6478)

Ziedi, kas audzēti piemājas puķu dārzā, nepieciešami arī pādes Šūpuļa un apģērba pušķošanai, karavīra cepures pušķim, jo pušķošana ar zināmiem ziediem nozīmēja gan mājas atmiņas paturēšanu, atrodoties kara laukā, gan arī saistījās ar maģisku aizsargspēku, tāpēc tas bija māsas vai līgavas pienākums:

Zīle dzied, zīle dzied,
Staļļa spāres galiņā.
Tec, māmiņ, klausīties,
Kādu ziņu zīle nes!
Tādu ziņu zīle nes:
Brālam būs karā iet.
Tec, māsiņ, rožu dārzā,
Pušķo brāļa cepurīti.

(LD 31933,5)

Sētas pārdomāta struktūra ietvēra ne tikai ēku noteiktu izvietojumu, bet arī ēkas papildinošus vai savstarpēji saistošus elementus - celiņus, pagalmu, puķu un augļu dārzu, kokus:

Ēkas apvieno pagalms, celiņi, takas un ābeļdārzs, bet visam pāri lieli koki, it kā telpiski vertikālās dimensijas norobežojums pret zilo debesi un āri. (Legzdīņš, 1965,25)

Svarīgs māju apkārtnes jautājums bija, kādus kokus stādīt mājas tieši tuvumā un kādus attālāk no mājām. Ne tikai agrāk, bet

arī tagad reti kad māju tuvumā tiek stādītas egles vai priedes.”

(J. Kursīte, (2014). Latvieša māja)

2. *Atstāstiet tekstu! Viens skolēns sāk stāstījumu un tad pārējie to secīgi turpina. Kad skolēni ir atstāstījuši tekstu, skolotāja viņiem vēlreiz izdala darba lapas un lūdz pārbaudīt vai atstāstījumā nav radušās kādas kļūdas, nepieminēts kāds būtisks fakts utt.*

3. *Strādāji pāros un, balstoties uz grupasbiedra stāstījumu, shematiski attēlojiet mājas pagalma izkārtojumu! Skolēns, kurš ir raksturojis mājas sētu, izvērtē cik precīzi grupasbiedram ir izdevies to atainot zīmējumā. Mainieties lomām! Pārrunāji, kādi ir bijuši galvenie neprecizitāšu cēloņi: neprecīzs raksturojums, pārpratums utt.*

4. *Raksturoji savu sapņu māju un tās apkārtni!*

4.1. Reading comprehension. Masonry

Name, surname Group Date

1. Read the text.

Masonry is the building of structures from individual units, which are often laid in and bound together by mortar; the term masonry can also refer to the units themselves. The common materials of masonry construction are brick, building stone such as marble, granite, and limestone, cast stone, concrete block, glass block, and adobe. Masonry is generally a highly durable form of construction. However, the materials used, the quality of the mortar and workmanship, and the pattern in which the units are assembled can substantially affect the durability of the overall masonry construction. A person who constructs masonry is called a mason or bricklayer. These are both classified as construction trades.

Masonry is commonly used for walls and buildings. Brick and concrete block are the most common types of masonry in use in industrialized nations and may be either weight-bearing or a veneer. Concrete blocks, especially those with hollow cores, offer various possibilities in masonry construction. They generally provide great compressive strength and are best suited to structures with light transverse loading when the cores remain unfilled. Filling some or all of the cores with concrete or concrete with steel reinforcement offers much greater tensile and lateral strength to structures. Masonry workers are paid hourly depending on their position.

2. Choose and tick.

Statement	True	False	Not Mentioned
Masonry is used for walls only.			
Brick and concrete block are wide-spread types of masonry.			
A person who constructs masonry is called a mason or bricklayer.			
A mason needs the higher education to lay bricks.			
Concrete blocks are not used in masonry construction.			
Skills of workers, building materials affect the durability of the overall masonry construction.			

3. Answer the questions.

3.1. What building materials do masons use in their work?

.....

3.2. What building materials are the most common types of masonry?

.....

3.3. What affects the durability of any masonry construction?

.....

3.4. What offers much greater tensile and lateral strength to structures?

.....

3.5. What provides great compressive strength in masonry?

.....

3.6. Does masonry workers' salary depend on their position?

.....

3.7. Are a mason or a bricklayer classified as construction trades?

.....

4. Complete the sentences with the words from the text above.

Masonry is the building of structures

Masonry is commonly used for

Masonry workers on their position.

The common materials of masonry construction are

..... is called a mason or bricklayer.

Filling some or all of the cores

Masonry is generally a

Concrete blocks, especially those with hollow cores, offer

5. Find the right definition.

1. A person who constructs masonry is		A. mortar
2. One of the building materials in a square form is		B. masonry
3. Something that bounds individual units together is		C. a construction trade
4. Working in building is		D. a bricklayer
5. Walls support a building and it is called		E. a brick
6. Construction of walls and buildings is called		F. reinforcement
7. Steel parts of a building are used for		G. compressive strength

4.2. Reading comprehension. Installing sod

Name, surname Group Date

How to Install Sod: 5 Easy Steps

So you have decided to go with turf, but you aren't too sure on how to install sod? You have come to the right place. Sod installation doesn't have to be difficult, and with these 5 simple steps you will have your brand new lawn in no time!

Once you have decided on your turf and had it delivered, you are now ready to install your new greenery.

The soil is firstly prepared by top soil & equipment tools.

The first step in our guide on how to install sod is very similar to many other landscape projects, start with a clean, level surface.

There are a few different techniques that can be implemented for this process.

How to Install Sod Without Removing Existing Lawn

In my experience if you have an existing lawn it is not always necessary to remove it, in order to install sod, as long as you can level the ground with some organic material.

But remember you will need make the sod level with any edges such as walkways, driveways, or any other surface level with the ground.

To install sod on an existing lawn, cut any existing grass low, and level out any holes or step dips in the yard. Bring in a top soil/compost mix and spread it evenly through the yard. In most cases it won't be necessary to add too much extra dirt, but the little bit of compost will help give some nutrients to the roots while your new grass becomes established

How to Remove Existing Lawn

Though it is generally thought to be OK to lay sod over an existing lawn, **some landscapers and homeowners prefer to**

remove any existing lawn before installation of sod.

There are three ways to remove your existing lawn-

Using Chemicals

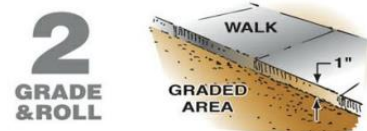
Using a glyphosphate like Round Up you can spray your existing lawn, and sod over the dead grass.

Using a Tiller or Bedscaper

If you live where rocks and roots are not an issue, you can use a tiller or bedscaper, to till existing grass into the soil. **While your at it** add some compost and fertilizer, and mix it in. This type of lawn preparation is timely, but may be the best way to really give your sod a head start.

Using a Shovel (and elbow grease)

If you are really determined to remove that grass, and don't want to use chemicals or can't use a tiller, then a shovel may just be your best option. It's a lot of work, but it will get the job done. Be sure your surface is level when you are through

Smooth out the surface area of the soil by wooden logs or any tool.

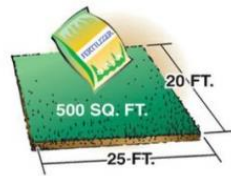
Now that you have prepared the surface its time to make sure that your edges are prepared properly.

You may have already done this in step one of How to Install Sod, but **if you have not be sure to now.**

Be sure that edges along any paths, parts of the driveway, or garden beds are dug down enough that when the sod is laid it will be even with the surface. Usually this will be about 1 inch below the fixed edge you are installing around.

Spread the Fertilizer on the 100 square ft area. Rake lightly but not disturb the smoothness layers of the soil.

3
FERTILIZE

If you have not already, it's time to fertilize.

Fertilizing now will allow all of your fertilizer to get fully beneath the surface to feed the roots. **Though you can add fertilizer after laying the sod**, you may lose some of it due to runoff.

Fertilizers are essential for a green lawn as they aid your new sod with nutrient uptake and improve the soils PH, which allows the roots to establish themselves deeper in the soil, leading to a healthier, happier, and greener lawn.

4
LAY SOD

Always Choose Fresh Sod/Turf
Don't Overlap the sides of the soil
Use Sharp knives to cut down the Edges

Your surface has been leveled and prepared, and it's time to unroll your brand new lawn!

Start with the longest fixed edge or any edge in the landscape that can not be moved e. x. garden beds, house, sidewalk etc. Using scissors, clippers or a knife cut your edge in, laying the sod parallel to the longest fixed edge.

Tips For A Proper Installation

1. Start the first run on the longest fixed landscape edge

2. Answer the following questions.

2.1. What are five steps to install the sod?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Be sure to stagger each run so that the short edges don't line up with each other

3. Do not Overlap edges

4. Be sure that the turf is level with any fixed edge, where it needs to be

5
WATER

Final Step is proper Irrigation.
Don't Overlay lawn before watering.

Finally water in your new lawn, and admire your hard work!

Make sure you water in the new sod for at least one hour per day for the first 10 days, otherwise the investment in your new turf grass will most likely perish, as newly laid sod needs tons of water while it is "rooting" to your lawn.

If you are installing your grass during the summer months, you'll need to double the watering to at least twice a day for a one hour duration to compensate for the high temperatures. Of course, if you're lucky enough to get some rain, you will not need to water on that particular day.

Final Maintenance Points

1. Be sure to maintain proper levels of irrigation while your turf establishes itself
2. Walk on your new lawn as little as possible, newly laid turf can be fragile for the first few weeks, especially when wet.
3. Fertilize at least twice a year.
4. Wait about 2 weeks before cutting the grass.
5. Once your lawn is established, keep it in all its glory.

2.2. Is it necessary to remove the existing lawn?

.....

.....

2.3. What kind of equipment do you need to smooth the ground?

.....

.....

2.4. What do you need to spread the fertilizer?

.....

.....

2.5. What are the tips for installation?

.....

.....

.....

.....

2.6. What do you need to install your grass during the summer months?

.....

.....

3. Read the sentences and fill in the missing words (lawn, equipment, install, sod, surface, hard-work).

3.1. The soil is firstly prepared by top soil and tools.

3.2. To sod on an existing lawn, cut any existing grass low, and level out any holes or step dips in the yard.

3.3. Fertilizers are essential for a green lawn as they aid your new with nutrient uptake and improve the soils PH,

3.4. Your has been leveled and prepared, and it's time to unroll your brand new lawn.

3.5. Finally water in your new, and admire your

4. Watch the video (<https://youtu.be/gKsitYyupmY>) and ask 2 - 3 questions.

.....

.....

.....

.....

.....

4.3. Reading comprehension. Interior design

Name, surname Group Date

1. Read the text.

Interior design is a multi-faceted profession in which creative and technical solutions are applied within a structure to achieve a built interior environment. These solutions are functional, enhance the quality of life and culture of the occupants, and are aesthetically attractive. Designs are created in response to and coordinated with code and regulatory requirements, and encourage the principles of environmental sustainability. The interior design process follows a systematic and coordinated methodology, including research, analysis and integration of knowledge into the creative process, whereby the needs and resources of the client are satisfied to produce an interior space that fulfils the project goals. The work of an interior designer draws upon many disciplines including environmental psychology, architecture, product design, and traditional decoration (aesthetics and cosmetics).

They plan the spaces of almost every type of building including: hotels, corporate spaces, schools, hospitals, private residences, shopping malls, restaurants, theatres, and airport terminals. Today, interior designers must be attuned to architectural detailing including floor plans, home renovations, and construction codes. Some interior designers are architects as well. The specialty areas that involve interior designers are limited only by the imagination and are continually growing and changing. With the increase in the aging population, an increased focus has been placed on developing solutions to improve the living environment of the elderly population, which takes into account health and accessibility issues that can affect the design. Awareness of the ability of interior spaces to create positive changes in people's lives is increasing, so interior design is also becoming relevant to this type of advocacy.

Three areas of design that are becoming increasingly popular are ergonomic design, elder design, and environmental - or green - design. Ergonomic design involves designing work spaces and furniture that emphasize good posture and minimize muscle strain on the body. Elder design involves planning interior space to aid in the movement of people who are elderly and disabled. Green design involves selecting furniture and carpets that are free of chemicals and hypoallergenic and selecting construction materials that are energy-efficient or are made from renewable resources. Although most interior designers do many kinds of projects, some specialize in one area of interior design. Some specialize in the type of building space - usually residential or commercial - while others specialize in a certain design element or type of client, such as healthcare facilities. The most common specialties of this kind are lighting, kitchen and bath, and closet designs. However, designers can specialize in almost any area of design, including acoustics and noise abatement, security, electronics and home theatres, home spas, and indoor gardens. Interior designers deal with technical engineering issues and aesthetic design issues. Those who leave this field usually choose another area involving aesthetic design. Many become interior decorators, graphic designers, and computer graphics consultants. A notable few become architects. Few leave the arena of aesthetic decision-making altogether.

(<https://csbs.uni.edu/sahs/interior-design/what-it>)

2. Word-building - fill in the table.

Verb	Noun	Adjective	Adverb
satisfy			
	imagination		
		functional	
			continually
	solution		

3. Match the word with definition.

1. Environment		A. an answer or reply
2. Enhance		B. the number of people living in a particular area, city, state, country, etc
3. Response		C. to increase the attractiveness of other qualities
4. Psychology		D. the natural surroundings or social conditions in which people live
5. Population		E. the study or science of the mind and how it works

4. Read the text once again and give the main idea. The text is about ...; the text covers the problems of ...; the text discusses the issues of ...; etc.

5. Work in small groups and discuss the following topics:

5.1. The advantages of interior design profession.

5.2. How can interior designers create positive changes in people's lives?

5.3. Private and public interior spaces.

4.4. Reading comprehension. Bio-architecture

Name, surname Group Date

1. Try to explain what bio-architecture is, starting from the meaning of its prefix (bio-). Then read the text and check your answers.

Bio-architecture is a new building approach that respects life and earth. Its aim is to create 'healthy' buildings with little ecological impact, creating harmony between buildings and nature. For this reason two basic principles have to be followed:

- using the natural presence of the sun, good thermal insulation and natural ventilation to reduce energy consumption;
- using renewable energy resources (solar, wind, water and geothermal) to achieve energy autonomy.
- Bio-architects and designers follow the principles of natural design that rule all nature, so by studying and understanding the regularity and balance that we can find in nature, they try to establish les that can be applied to architecture. They use special geometric shapes, symmetries, proportions, natural patterns and universal symbols to create pleasant and harmonious spaces. Bio-architects follow simple rules that include:
 - designing spaces using natural geometries, shapes and growth patterns in order to create sustainable systems;
 - avoiding 'negative' forms such as sharp angles, and creating harmonious spaces;
 - using all kinds of biological materials and avoiding steel, aluminium and plastics when possible.

2. Read the text again and decide if the statements below are true or false.

Statement	True	False
Sustainable architecture aims at creating harmony between man and nature		
Bio-architecture tries to mirror the balance we find in nature.		
The rules of bio-architecture are very complex.		
Sharp angles are a good example of harmonious spaces.		
Steel and plastics are widely used in bio-architecture.		

3. *Read the text about eco-materials.*

The materials used in bio-architecture should be chosen paying attention to the damage (production of toxic gases, water and soil pollution) that they may cause to the environmental ecosystem. Eco-materials should:

- be biodegradable and recyclable;
- not be dangerous for our health;
- contribute to a more sustainable environmental future.

Examples of materials that can be used in bio-architecture are timber, brick, stone, cork and natural paints and varnishes. It is easy to choose eco-friendly materials thanks to certifications.

(Flash on English for Construction, 2012)

4. *Name two examples of eco-materials.*

.....

5. *What characteristics should eco-materials have?*

.....

.....

.....

4.5. Reading comprehension. Plumbing systems

Name, surname Group Date

1. Read the text.

The plumbing system, consisting of pipes and fixtures, concerns the distribution of tap water and the removal of waterborne waste in a building. Plumbing installation must follow some regulations to ensure safe, quality construction. Water systems of ancient times used pipes or channels made of clay, lead or stone. Today water supply systems use high pressure pumps and pipes made of non-toxic materials, such as copper, brass, steel, cast iron and plastic. The domestic hot water supply is provided by means of water heater appliances, or through district heating. Used water and wastes are carried away by the drainage, waste and vent system.

2. Answer the questions below.

2.1. What does a plumbing system consist of?

.....

.....

2.2. What materials were used in water systems of ancient times?

.....

.....

2.3. What materials are used in water systems today?

.....

.....

3. Write your own definition for plumbing system.

.....

.....

4. Choose 5 the most difficult word from the text and write their explanation in English.

.....

.....

.....

.....

.....

4.6. Reading comprehension. Heating systems

Name, surname Group Date

1. Read the text.

All climate-control devices or systems have three basic components: a source of warmed or cooled air, a means of distributing the air to the rooms being heated or cooled, and a control used to regulate the system (e.g. thermostat). A variety of technologies are available for heating your house:

- In a central heating system a furnace or boiler consumes the fuel (e.g. gas, oil, or electricity) that powers it. As fuel is burned, pipes take hot water to radiators. You get hot water at the same time as heating, depending on how you set the controls.
- Electric heat pumps remove heat from outdoor air, ground, surface water or the earth and move heat from one place to another. They can also be used as air conditioners when the weather is warm. The thermostat will also include controls for air conditioning.
- Radiant skirting board heaters are long, metal units with electrical elements inside. They are sometimes the only source of heat in a house, or they can be an extra heating device in cooler rooms.
- Radiant ceiling or floor systems are installed in floors, ceilings or (occasionally) walls. They warm objects in much the same way as the sun does.
- In hydronic heating a boiler warms the circulating water and hot water flows through tubes under the floor or through units that are similar to skirting board heaters. They can also be installed in ceilings. They are sometimes used under concrete in driveways to keep snow and ice from accumulating.
- Portable space heaters are either freestanding or attached to a wall and work with electricity, gas or kerosene. Their area cannot be qualified as heated living space.

(Oxford English for Electrical and Mechanical Engineering, 2016)

2. Complete the table! More than one answer is possible.

Your demands	What can you use?
1. I want a freestanding heater.	
2. I have a cool room downstairs.	
3. I want to install heating in the ceiling	
4. I need to move heat from one place to another.	
5. I want to install a radiant element in the floor.	
6. I need an extra heating device.	
7. I want to use my heater as an air conditioner too.	

3. Which would be the best heating system for your house? Why?

.....

.....

.....

.....

.....

4.7. Reading comprehension. Construction

Name, surname Group Date

Introduction – new vocabulary.

- A construction - a building or other structure;
- to construct - the action of building something, typically a large structure, for example, buildings, roads etc.;
- civil engineer - an engineer who designs and maintains roads, bridges, dams, and similar structures;
- a contractor - a person or firm that undertakes a contract to provide materials or labour to perform a service or do a job;
- a subcontractor - a firm or person that carries out work for a company as part of a larger project;
- assemble - fit together the separate component parts of (a machine or other object);
- a building - a structure with a roof and walls, such as a house or factory;
- a builder - a person who constructs something by putting parts or material together
- to build - construct (something) by putting parts or material together.

(source: en.oxforddictionaries.com)

1. Read the text and write out all the materials mentioned in it.

1. Man has always been a builder. The kind of house he built depended upon the climate, upon his enemies, and upon the building materials at hand. The first houses in many parts of the world were made of wood, for in those days the greater part of the Earth was covered with forests. Men tied together the tops of several trees and covered them with the skins of animals' or with leaves and grass. So a tent, or hut, was the first house of the primitive people who lived where there was much wood. In other regions the most convenient building material was stone. Men began building houses out of stone very long ago. Although they were built without cement, the remains of a few of them still exist.

2. The ancient Egyptians built very simple houses, by present standards. Having dried the bricks in the sun, they put up four walls, and above these they placed a flat roof. The roof was flat because there was very little rain in Egypt. Although their buildings were simple in construction, the Egyptian art of building was very beautiful. Their pyramids and monuments, sphinxes and palaces arouse our admiration to this day. An important part in the history of building has been played by the column, and it was ancient Egypt that the world its first lessons in the art of making columns.

3. The Greeks learned much from Egypt. But they did not borrow the flat roof. They built a slanting roof because there was much rain in their country. The Greeks made the roof slant in two directions from the middle. They also improved on Egypt's columns and soon became the teachers of the world in column making.

4. The Romans, in turn, learned much from the Greeks. First of all they borrowed the slanting roof and the columns. But they added the arch, thus adding much strength and beauty to their buildings.

5. In the Middle Ages in Europe numerous wars between different nations caused great damages to the houses of crowded Medieval towns. Therefore many monarchs and nobles built castles as a form of defence. Those castles had very strong walls, narrow windows and projecting fortifications.

6. Building of the 19th century are characterized by the use of new materials and by a great diversity of architectural styles. From the end of the 18th century iron and steel became widely used as alternatives to wood, for by that time many countries experienced shortage of this material. Later the Industrial Revolution brought mass-production of building parts which were manufactured at a factory and then simply assembled at a site.

7. The 20th century is notable for widespread use of steel – reinforced concrete. Huge reinforced concrete units manufactured in heated factory premises are brought to the site which becomes something like an assembly shop. This technique has many advantages over other building methods. First of all it cuts the labour needed for building by 60 to 70 % and extends the building season what is very important for countries where winter lasts for many months. Furthermore the duration of building is greatly cut. All this makes the building process less expensive.

8. Architecture of the 20th century is characterized by very high buildings – particularly skyscrapers –and by great diversity of styles which completely differ from those of the past.

(http://www.ovt.lv/moduvel/images/doc/valodas_kulturas_izpratne_izpausmes.pdf)

.....

.....

.....

.....

.....

2. Answer the questions about the text.

2.1. What country was the first to use brick to build houses?

.....

.....

2.2. Why did Egyptians use flat roof?

.....

.....

2.3. Describe the churches of ancient time and what purpose did they serve?

.....

.....

2.4. What helped the castles to serve as defence?

.....

.....

2.5. What changes did the 19th century bring?

.....

.....

2.6. What advantages do the assembly shops have?

.....

.....

2.7. What are the symbols of the 20th century?

.....
.....

3. Here is part of a text about house building! Complete the text with words from the text.

There are two main methods of building houses. In one, solid walls known as walls are constructed. They support the floors and the roof of the building. In the other, a framework of steel, timber or concrete is constructed. The frame can be covered or filled in with lightweight material.

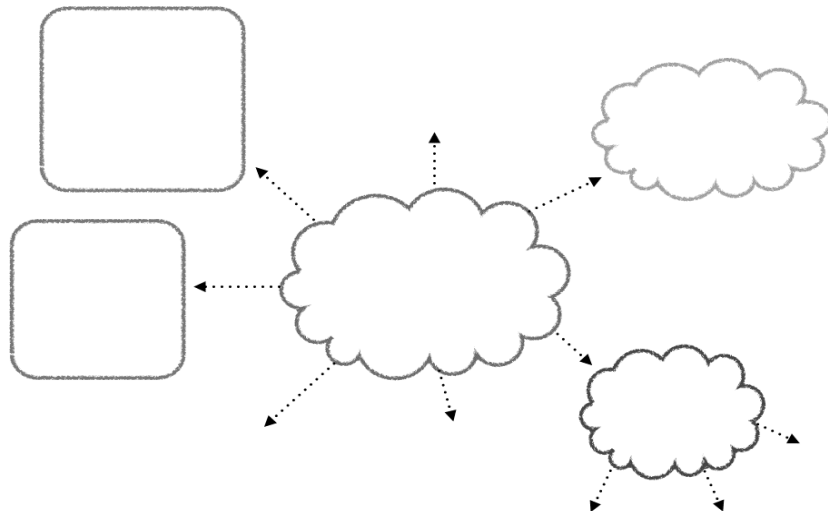
When building a house, the first of all examines the site and makes a plan of the size and shape of the plot of land. Next, an makes a detailed drawing of the building, and gives information about the materials which are to be used. A calculates exactly how much of these materials will be needed for the building.

Then, the ground is dug out and the laid. During building, make the wooden structures, cut and place stone, construct the roof and cover walls and ceilings with plaster. Once the building has been completed, j) lay meters of electrical cable, and install pipes for heating and water. Finally paint the walls and ceilings of the building.

4.8. Reading comprehension. Building materials

Name, surname Group Date

1. Brainstorm – what building materials can you name?

Building materials can be divided into two main groups: **natural and man-made** also called synthetic. Stone and timber are natural materials, used by man since ancient times. Man-made materials include bricks, cement, concrete, steel, glass, metal and more modern materials including plastic and synthetics.

2. Students in groups read one of the texts and fill in the table, what are advantages and disadvantages, share their information with other students.

Text 1. Gravel

Aggregates (also referred to as gravel) are used for many different construction applications. In building construction, they are typically used as subbase support under concrete slabs, foundation and underground drainage, fill around pipes, and as one of the three basic concrete ingredients. Aggregates start out as solid rock in the earth's crust, and over many thousands of years, are broken down by freeze/thaw cycles and other natural action into pieces of various sizes. The larger pieces are called coarse aggregates or gravel; the smaller pieces are usually referred to as sand or fine aggregates.

Text 2. Stone

Stone walls are one of the oldest construction methods known to mankind. The first stone walls were made laying up stones without any mortar. With this method stones are held together by gravity. These walls are usually larger at the base. In Ireland and north-eastern UK counties this kind of wall was made by farmers to create fences. It was quite a long and labour-intensive method, but with no costs. When cement appeared, the first mortared stone walls were created, where cement paste fills the gaps between the stones. The first cements were made using burnt gypsum or lime, mixed with water. Concrete includes Portland cement mixed with sand, gravel and water, which makes it resistant to cracking. To make it even more resistant, steel reinforcing bars can be added. Most stone walls today are made using this method, because it is fast and cheap.

Text 3. Timber

Timber framing and conventional wood framing are two different forms of construction. Timber framed structures use fewer, larger timbers with dimensions from 15 to 30 cm and mortice

and tenon or wooden pegs as fastening methods, whereas conventional wood framed buildings have a greater number of timbers with dimensions from 5 to 25 cm, and nails or other mechanical fasteners are used to join the timbers.

Today timber structures are often surrounded in manufactured panels, such as Structural Insulating Panels (SIPs). They are made up of two rigid wooden based composite materials with a foamed insulating material inside. This method is used because these structures are easier to build and they provide more efficient heat insulation.

Timber-framed construction offers a lot of advantages. It is kind to the environment (when the wood used is taken from sustainable forests) and the frames can be put up quickly. Its design is elegant and simple, and also both practical and adaptable. It can give a house character, both inside and outside. Thanks to its strength, large open spaces can be created, something which is not so easy to obtain with other techniques. It is very versatile, so timber-framed houses can also be clad with stone or brick. This offers two more advantages: the house can blend in with the surrounding area (both urban and rural) and it is very energy-efficient. Timber is also cheaper than other materials.

Text 4. Brick

Masonry construction is a method that has been used for centuries around the world. It is usually used for walls of buildings, retaining walls and monuments. The most frequent type of masonry is brick, but concrete block is also becoming more and more popular. Brick was one of the first building materials that man used and has been used since the times of the ancient Egyptians because it offers a great number of advantages. First of all, it has an affordable price and it is made of accessible raw material, which has long durability and good insulating properties. It is a strong material and is perfect for load-bearing systems where the loads are compressive. It is the size of a man's hand and therefore simple to use.

The appearance of the final work depends on the ability and expertise of the bricklayer. Another advantage of using brick is that, like stone, it offers increased comfort in the heat of the summer and the cold of the winter. Being heat resistant, this material also offers good fire protection.

One of the disadvantages of using this material is that masonry must be built on a firm foundation to prevent settling and cracking, and in the presence of expansive soils the foundation may need to be elaborate. Moreover, this is a heavy material, consequently the structural requirements will have to be increased, especially if the area is subject to earthquakes.

(http://www.ovt.lv/moduvel/images/doc/valodas_kulturas_izpratne_izpausmes.pdf)

5.1. Text. Kfz Mechatroniker

Vorname, Nachname Gruppe Datum

1. Lesen Sie den Text zweimal und erzählen Sie ihn mit einfachen Worten Ihrem Nachbarn.

Herr Müller, ein Kfz-Meister aus Stuttgart Zuffenhausen, ist in Peking zu Besuch. Während er in der Kantine isst, kommt Herr Xu auf ihn zu.

Hr. Xu: Guten Tag. Mein Name ist Xu. Ich arbeite hier als Mechaniker. Ich habe von einem Kollegen gehört, dass Sie hier sind und sich sehr gut mit den neuen Alarmanlagen auskennen. Darf ich mich zu Ihnen setzen?

Hr. Müller: Natürlich. Setzen Sie sich doch.

Hr. Xu: Vielen Dank. Ja, also wir haben hier nämlich gerade einen Wagen der neuen Baureihe, bei dem die Alarmanlage immer wieder grundlos ausgelöst wird. Ich habe schon alles Mögliche versucht und weiß einfach nicht mehr weiter. Der Kunde sagt, er stellt seinen Wagen ab und schließt ihn ab. Alles funktioniert normal, tagelang, manchmal wochenlang. Und dann löst die Alarmanlage plötzlich ohne Grund aus. Der Alarm lässt sich mit der Fernbedienung sofort wieder abstellen. Alles ist dann wieder normal. Das ist jetzt aber schon einige Male passiert. Wissen Sie vielleicht, was das Problem ist?

Hr. Müller: Hm, gibt es vielleicht immer dann ein Problem, wenn das Auto feucht ist? Wenn eine Dichtung nicht korrekt sitzt und Wasser eindringt, dann kommt es zu Fehlalarmen.

Hr. Xu: Daran hatte ich auch schon gedacht. Aber mal ist es warm, mal kalt, mal trocken und mal nass.

Hr. Müller: Haben Sie die Steuergerätesoftware schon überprüft? Wenn sie nicht mehr aktuell ist, dann kann so etwas auch passieren.

Hr. Xu: Ja. Die Software ist in Ordnung.

Hr. Müller: Dann würde ich vorschlagen, dass Sie mal bei der Werkshotline in Stuttgart anrufen. Wenn so etwas schon in einer anderen Werkstatt vorgekommen ist, dann können die Ihnen sicher weiterhelfen.

Hr. Xu: Ja, das werde ich am Nachmittag gleich mal versuchen, wenn die Kollegen in Deutschland um 9 Uhr mit der Arbeit beginnen. Sagen Sie, wie lange sind Sie eigentlich schon hier bei uns in Peking?

Hr. Müller: Erst seit einer Woche. Ich habe in der letzten Woche zwei Fortbildungen gemacht. In dieser Woche mache ich noch eine und wenn diese vorbei ist, fliege ich schon wieder zurück.

(pēc interneta materiāliem)

2. Lesen Sie den Dialog noch einmal und finden Sie die Synonyme.

ohne Grund

die Alarmanlage geht an

ausschalten

die Kundenaussage

kontrollieren

ein paar Mal

ein wenig mit Wasser bedeckt

3. Ordnen Sie die angegebenen Sätze den entsprechenden Handlungen zu.

Das wollen Sie tun (sprachliche Handlungen)		So sagen Sie es (Ausdrucksweise)
1 sich vorstellen		A Ich brauche mal bitte Ihren Rat.
2 um Rat bitten		B Wenn Sie noch andere Probleme haben, rufen Sie mich doch einfach an.
3 ein Problem schildern		C Ich schlage vor, dass Sie mal bei der Werkshotline anrufen.
4 weitere Hilfe anbieten		D Guten Tag. Ich heiße ... Ich arbeite hier als Kfz-Meister.
5 einen Vorschlag machen		E Wir haben einen Wagen der neuen ... - Baureihe, bei dem die Alarmanlage immer wieder angeht. Haben Sie vielleicht eine Erklärung dafür?
		F Wenn Sie nichts dagegen haben, möchte ich Ihnen mein Problem kurz beschreiben.
		G Wenn Sie noch weitere Fragen haben, dann melden Sie sich einfach mal.
		H Guten Morgen. Mein Name ist ... Ich arbeite hier als Mechaniker.
		I Haben Sie schon die Steuergerätesoftware überprüft?

4. Sie haben in Ihrer Werkstatt mehrere deutsche Praktikanten, die Autos reparieren. Sie bitten Sie dabei um Rat. Wählen Sie zuerst ein Problem aus. Machen Sie sich Stichpunkte, um die Situation dann vor der Klasse nachzuspielen.

DIE AUSZUBILDENDEN ...

- reparieren den Auspuff, weil er zu laut ist.
- Warum ist er zu laut?
- bemerken, dass der Bremsweg zu lang ist.
- Woran liegt das? Was ist nun zu tun?
- stellen fest, dass die Lichtmaschine kaputt ist.
- Muss sie komplett ersetzt werden?
- möchten die Klimaanlage reparieren, weil sie nur noch schlecht kühlt.
- Was müssen sie machen?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Lesen Sie den Text noch einmal und unterstreichen Sie die Nebensätze mit "wenn". Ergänzen Sie die Verben in den Beispielen.

1. Gibt es vielleicht immer dann ein Problem, wenn das Auto feucht?
2. Wenn eine Dichtung nicht korrekt, dann..... es zu Fehlalarmen.
3. Wenn sie nicht mehr aktuell I , dann so etwas auch.

6. Üben Sie die "wenn"-Struktur! Manchmal gibt es zwei logische Lösungen! Beispiel: Die Batterie ist leer – das Auto springt nicht an. Wenn die Batterie leer ist, (dann) springt das Auto nicht an. Wenn das Auto nicht anspringt, ist vielleicht die Batterie leer.

6.1. Die Klimaanlage ist defekt – im Fahrzeug ist es zu warm.

.....

.....

.....

.....

6.2. Der Motor ist defekt – der Kraftstoffverbrauch steigt an.

.....

.....

.....

.....

6.3. Die Bremsen sind abgenutzt – der Bremsweg verlängert sich.

.....

.....

.....

.....

6.4. Die Gummidichtung ist undicht – Benzin läuft aus.

.....

.....

.....

.....

6.5. Der Motorölstand ist zu niedrig – der Motor kann dadurch kaputt gehen.

.....

.....

.....

.....

6.6. Der Motorluftfilter ist verdreckt – das Auto verbraucht mehr Benzin oder Diesel.

.....

.....

.....

.....

6. Atbildes

3.13.

1.

jaudu, kilovatos, zirgspēja, griezes moments, asij, kloķvārpstas rotācijas frekvenci, cilindra darba tilpumu V_h , formulas, indicēto spiedienu, radiālo spēku, tangenciālais spēks P_t

2.

1C, 2A, 3B, 4F, 5D, 6E

3.

3.1. numurzīme, 3.2. bagāžnieka vāks, 3.3. aizmugurējais bamperis / buferis, 3.4. miglas lukturis, 3.5. priekšējie gaismas lukturi, 3.6. motora pārsegs, 3.7. atpakaļgaitas / atpakaļskata spogulis, 3.8. priekšējais stikls, 3.9. sānu/ārējais spogulis, 3.10. durvju lukturis, 3.11. izpūtējs, 3.12. aizmugurējie lukturi

4.

1. Aizdeģšanās notiek, iesmidzinātajai degvielai sajaucoties ar saspiesto, sakarsušo gaisu.

2. Sastopami jaunākās paaudzes GDI tipa benzīnmotori ar iekšējo degmaisījuma sagatavošanu, kuru cilindros, tāpat kā dīzeļmotors, degviela un gaiss tiek padoti atsevišķi, bet degmaisījuma aizdegšanās notiek no elektriskās dzirksteles.

3. Enerģijas konversija nozīmē enerģijas pārmaiņas, kas nepieciešamas motora mehānismu darbības nodrošināšanai.

4. Lai tas notiktu, nepieciešami šādi enerģijas veidi: ķīmiskā, termiskā, mehāniskā, elektriskā.

3.14.

1.

izcelsmi, savienojot, radījis, skrūvgriežus, garāks, vieglāk, skrūvgrieža, noteic, instrumentam, biežuma, krustiņa, zvaigznītes, kvadrāta, padziļinājumiem, skrūvgrieži, rokturi, spirālēm, darbu

3.

3.1. galda kājas, 3.2. apakšējā plātne, 3.3. vertikālās plāksnes, 3.4. augšējā plātne, 3.5. ieklājuma dēļi, 3.6. sānu apdares līstes, 3.7. gala apdares līstes, 3.8. plauktiņa plāksne, 3.9. līste, 3.10. durtiņas, 3.11. atvilktnu un plauktiņa balsta līstes, 3.12. atvilktnu grīdiņas, 3.13. atvilktnu priekšpuse, 3.14. atvilktnu sānu sieniņas, 3.15. atvilktnu gala sieniņas, 3.16. līste, 3.17. nodalošā sieniņa, 3.18. aizmugures sieniņa, 3.19. klavierenģe, 3.20. rokturis

4.

Būvējot māju, jau iepriekš jāparedz telpa, kurā ērti izvietot gan darbarīkus, gan izejmateriālus un kura varētu strādāt, netraucējot citiem. Mājā, kur šādu telpu nav, jāpārdomā, kuru telpu vai telpas daļu varētu pārkārtot darbnīcas vajadzībām. Dzīvoklī darbnīcu var iekārtot priekšnamā, lodžijā, virtuvē, arī dzīvojamā istabā. Darbnīca dzīvoklī jāiekārto tā, lai, darbu pabeidzot, būtu ērti sakārtot instrumentus.

Šim nolūkam jāizgatavo speciāls darbgalds, kas viegli izjaucams. Telpas centra pie griestiem jābūt gaismas ķermenim, kas pietiekami izgaismo visu telpu, bet darba vietā jābūt vietējam apgaismojumam. Šim nolūkam jāiegādājas lampa uz kustīga kronšteina, lai gaismu novirzītu tieši uz darba vietu.

4.1. jāparedz, jāpārdomā, jāizgatavo

ATSAUKSME

Elgas Drelingas sastādītais rakstu krājums *“Tekstpratības attīstības veicināšana latviešu, angļu un vācu valodas stundās profesionālās izglītības iestādē”* ir veiksmīgs palīgs tekstpratības attīstības veicināšanai svešvalodu stundās profesionālās izglītības iestādēm. Krājuma fokuss ir tekstpratības attīstīšana, kas iekļauj sevī gan darbu ar teksta saturu, gan arī ar tā dziļāko jēgu. Audzēkņiem tiek piedāvāts saskatīt tekstā nozīmi, integrēt to savā līdzšinējā pieredzē un attīstīt to tālāk, īpaši – rakstot. Tekstpratība nodrošina pamatu zināšanu un prasmju ieguvei, kas ir nepieciešamas, lai pilnvērtīgi apgūtu valodu un lai pilnvērtīgi varētu piedalīties Latvijas sociālajā, kultūras, ekonomikas un politiskajā dzīvē. Krājums apkopo teorētiskas atziņas un darba lapas, kuras varēs izmantot darbu tehniķi, ēku būvtehniķi, automehāniķi, ceļu būvtehniķi, interjera dizaina speciālisti, inženierkomunikāciju tehniķi, arhitekta palīgi, apgūstot tekstpratību. Krājums tika izveidots atbilstoši kompetenču pieejas teorētiskajām nostādnēm. Piedāvātie uzdevumi ļauj audzēkņiem mācīties iedziļinoties. Saturiski audzēkņiem tiek piedāvāti skaidri, jēgpilni, daudzveidīgi, kompleksi un personiski nozīmīgi uzdevumi tekstpratības pilnveidei, kas dod iespēju veidot patiesu izpratni, savstarpēji saistīt mācību procesā apgūto, rosina izvēlēties piemērotākos problēmu risināšanas paņēmienus. Krājumā iekļautie uzdevumi nodrošina atbilstošu atbalstu un regulāru atgriezenisko saiti mācību laikā un rosina skolēnus reflektēt par savu mācīšanos un domāšanu. Krājums paredz pieeju, kas rosina mācīties iedziļinoties, dodot iespēju audzēkņiem izmantot un attīstīt augstākā līmeņa domāšanas, attīsta pašvadītas mācīšanās prasmes, lai audzēknis prastu risināt kompleksus uzdevumus saistībā ar profesionālo jomu un veikt zināšanu pārnesi jaunās situācijās un kontekstos.

Daugavpils Universitāte,
HSZI IIC prof. Dzintra Iliško